

GUNNARSRØD 6. ET BOPLASSOMRÅDE FRA OVERGANGEN MELLOMMESOLITIKUM–SEINMESOLITIKUM

*Lotte Carrasco, Inger Margrete Eggen, Lotte Eigeland, Guro Fossum,
Stine Melvold, Per Persson og Gaute Reitan*

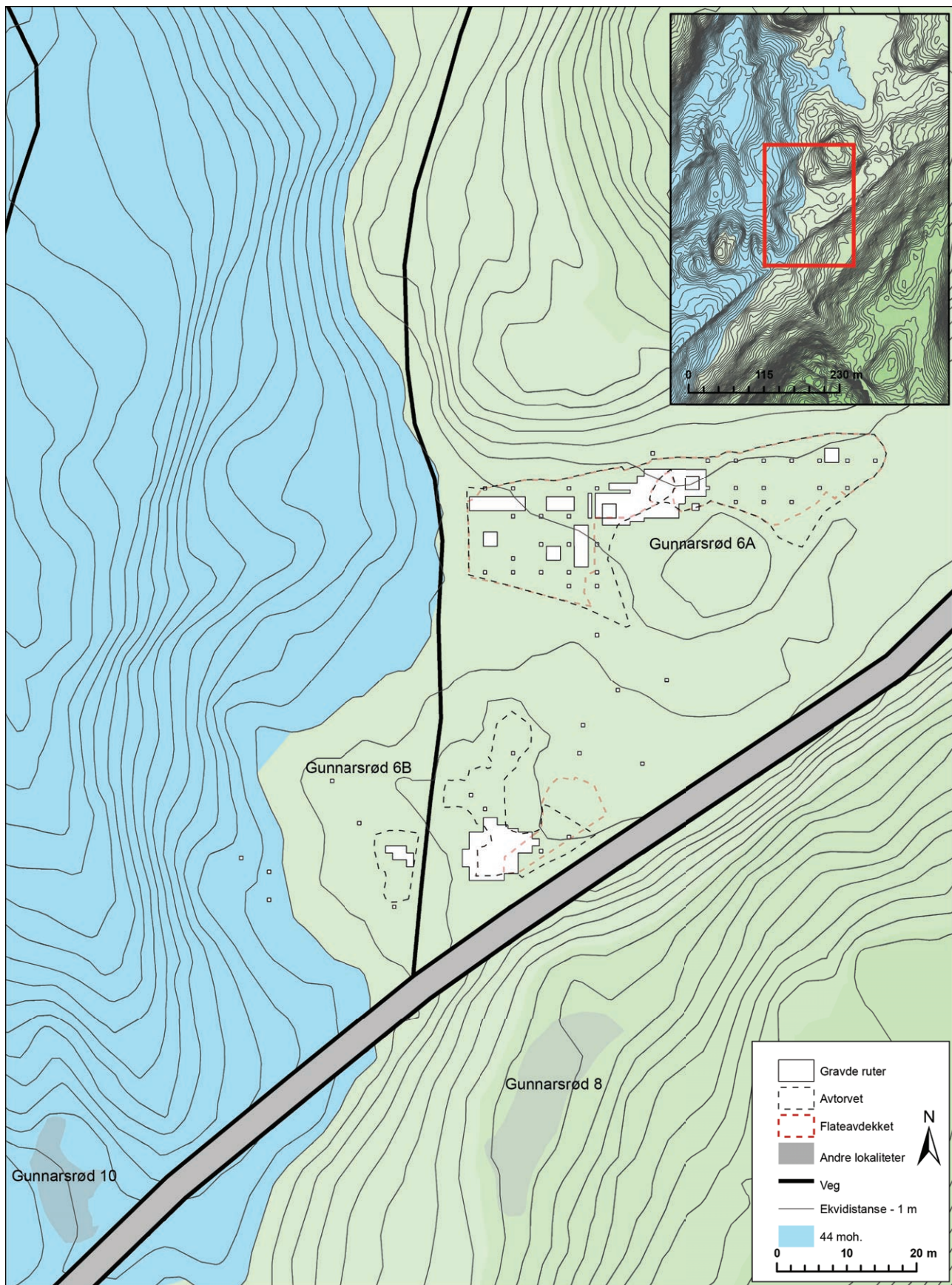
C58006, Langangen, 20/1, Porsgrunn kommune, Telemark	
Askeladden-ID	52041 (løsfunn), 128961, 80566, 128964 og 42302
Høyde over havet	45–47 m.
Utgravningsleder	Lotte Carrasco
Feltmannskap	3–6
Dagsverk i felt	322
Tidsrom	10.5.–19.8.2011
Metode	Maskinell avtorving, konvensjonell steinalderutgravning, 4 mm vannsålding, maskinell sålding av matjord, snitting av strukturer og maskinelt gravd sjakt for prøvetaking og dokumentasjon av stratigrafi, flateavdekking
Avtorvet areal	918 m ²
Utgravd areal	Lag 1: 142 m ² , lag 2: 107 m ² , lag 3: 62 m ² , lag 4: 42 m ² , lag 5: 20 m ² , lag 6: 0,25 m ²
Utgravd volum	38,7 m ³
Maskinelt gravd og såldet areal	Lag 1: 56 m ² , lag 2: 12 m ² , lag 3: 12 m ²
Maskinelt gravd og såldet volum	8 m ³
Flateavdekket areal	633 m ²
Volum per dagsverk	0,12 m ³
Funn	11 756 littiske funn
Strukturer	Én kokegrop
Datering	Sein mellommesolitikum / tidlig seinmesolitikum

INNLEDNING

Gunnarsrød 6 ble første gang registrert av Universitetets Oldsaksamling i 1990 (Rui 1990). To prøvestikk inneholdt funn av mikroflekker og avslag av flint og bergkrystall (ID 80566, ID 42302). Lokaliteten ble registrert på nytt i 2009 av Telemark fylkeskommune (Demuth 2009). Da ble det gravd åtte prøvestikk på den nordre delen av lokaliteten, hvorav tre var positive med til sammen fem flintfunn, blant annet av mikroflekker og smalflekker (ID 128961). På den søndre delen ble det gravd til sammen syv prøvestikk, hvorav to var positive med til sammen fem flintfunn (ID 128964). Ved registreringen i 2009 ble omfanget av den nordre delen av boplassen beregnet til å være ca. 880 m²

og den søndre delen til ca. 620 m². Ved planleggingen av Vestfoldbaneprosjektets utgravninger ble de to delene, med til sammen fem ID-nummer, slått sammen til ett større boplassområde – Gunnarsrød 6. Usikkerheten med hensyn til forholdet mellom den nordre og den søndre delen gjorde at disse ble omtalt som henholdsvis Gunnarsrød 6a og Gunnarsrød 6b.

Gunnarsrød 6 har vært i bruk gjentatte ganger etter at landhevingen gjorde stedet tilgjengelig. Typologiske og teknologiske trekk i materialet samt boplassens høyde over havet daterer boplassen til slutten av mellommesolitikum og begynnelsen av seinmesolitikum, ca. 6500–6100 f.Kr.

Figur 13.1. Gunnarsrød 6, beliggenhet i relasjon til topografi, veier og nærliggende steinalderlokaliteter.

Figure 13.1. Plan of Gunnarsrød 6, including local topography, roads and nearby sites (red = excavated area, stippled line = removed topsoil). Contour lines with 1-meter equidistance.

Figur 13.2. Nordre del av Gunnarsrød 6 (Gunnarsrød 6a). (a) Flaten etter avtorvning sett mot øst. (b) Flaten etter avtorvning sett mot sørøst, mot myren. Lillegårdseterveien i bakgrunnen. (c) Svein Nielsen graver en prøvekvadrant. (d) Maskinsålding av 2 x 2 meters rute.
Figure 13.2. Overview of the northern part of Gunnarsrød 6 (6a). (a) After the topsoil has been removed. Photo facing east. (b) After the topsoil has been removed. Photo facing south-east, towards a small mire. (c) Svein Nielsen digging test squares at an early stage of the excavation. (d) Sieving soil from 2 x 2-meter test squares with digger.

BELIGGENHET, TOPOGRAFI OG JORDSMONN

Gunnarsrød 6 lå 45–47 moh. på østsiden av en dalside i et småkupert terreng. Her var det beitelandskap med variert vegetasjon bestående av løvtrær, hassel, gress og engblomster. De undersøkte bosetningsflatene lå på hver sin side av ei myr med et utgravd bekkeløp som ble anlagt for drenering av området på 1950-tallet. Det var, ifølge muntlig opplysning fra grunneierne, under disse gravearbeidene at en urnesspenne i bronse (C28696) ble funnet. Lokaliteten var avgrenset av en skogsvei i vest og av grusveien mot Lillegårdseter i øst og sør. Grusveien løp langs en dalside nedenfor lokaliteten Gunnarsrød 8 (se fig. 1), mens Gunnarsrød 10 befant seg litt lavere i terrenget sør for Gunnarsrød 6.

Gunnarsrød 6a lå på en ca. 75 m lang og, på sitt bredeste, 22 m bred gresslette med større og mindre

bergknauser i dagen. Gressletten har tidligere vært dyrket og brukt som beitemark. Undergrunnen bestod av et dyrkingslag med varierende tykkelse og grusholdig sand med noe stein. I vest ble sletten avgrenset av skogsveien og i sør av myra.

Gunnarsrød 6b lå i samme beiteområde, men sør for myra. Dette området var småkupert, og mye av grunnfjellet stakk opp i dagen eller lå rett under torva. Også her har det gått dyr på beite, men undergrunnen har ikke vært dyrket. Undergrunnen bestod av forvitret larvikitt, stein, grus og sand.

MÅLSETTING OG PROBLEMSTILLINGER

En av problemstillingene for prosjektet dreier seg om å tidfeste etableringen av en mer stedbundet bosetning i løpet av mesolitikum. Gunnarsrød 6 ble i utgangspunktet regnet som en representant

Figur 13.3. Søndre del av Gunnarsrød 6 (Gunnarsrød 6b). (a) Foto mot øst, etter avtorvning. Lillegårdseterveien i bakgrunnen og eika til høyre i bildet. (b) Foto mot vest, etter avtorvning. Fotografert fra Lillegårdseterveien. Eika til venstre i bildet. (c) Linnea S. Johannessen i arbeid med avtorvning. Foto mot sør. (d) Utgraving pågår.

Figure 13.3. Overview of the southern part of Gunnarsrød 6 (= 6b). (a) After the topsoil has been removed. Photo facing east. (b) After the topsoil has been removed. Photo facing west. (c) Linnea S. Johannessen removes topsoil. Photo facing south. (d) Site during excavation.

for overgangen mellom mellommesolitikum (fase 2) og nøstvetfasen (fase 3). Det er undersøkt få boplasser fra denne overgangsfasen, og for å kunne følge utviklingen i bosetningsmønster gjennom mesolitikum blir det viktig å kartlegge hva som eventuelt skiller Gunnarsrød 6 fra boplasser som er datert før og etter. Lokaliteten kan være med på å tydeliggjøre bosetningsutviklingen. I denne sammenhengen blir dateringen av boplassen en sentral diskusjonsfaktor.

Seinmesolittiske bergartsøkser er tallrike rundt Oslofjorden, og de opptrer ofte i konsentrasjoner (Glørstad 2011:12). Disse ansamlingene er blitt sett på som et tegn på en mer stasjonær bosetning i nøstvetfasen (Jaksland 2005:109 ff.). Undersøkelsene ved Langangsfjorden gjør det mulig å følge utviklingen i økseproduksjon fra begynnelsen av mellommesolitikum, da boplassene bare har et fåtall bergartsøkser,

representert ved Sundaasen 1 (Eggen, kap. 8, dette bind) og Gunnarsrød 7 (Fossum, kap. 9, dette bind), til slutten av mellommesolitikum med Langangen Vestgård 1 (Melvold og Eigeland, kap. 12, dette bind), som har mange økser. Etter den lokale strandlinjekurven å dømme er Gunnarsrød 6 litt yngre enn Langangen Vestgård 1. Lokaliteten kan derfor være med på å belyse den videre bruken av bergartsøkser i sammenheng med økonomi og bosetningsstrategi i slutten av mellommesolitikum og ved overgangen til seinmesolitikum.

Ved Gunnarsrød 6 ble det som nevnt påvist to funnkonsentrasjoner, 6a og 6b. En aktuell problemstilling vil være å se nærmere på forholdet mellom de to konsentrasjonene. Er det et tydelig kronologisk skille mellom dem, eller er det snakk om et sammenhengende opphold?

UTGRAVNINGEN OG METODE

Gunnarsrød 6 ble maskinelt avtorvet før den innledende undersøkelsen startet. Det ble gravd 64 prøvekvadranter (50 x 50 cm) med en avstand på 2–4 meter mellom hver, fordelt over hele det avgrensede området, også i det myrlendte området mellom de to registrerte flatene. I tillegg til prøvekvadranter ble det maskinelt gravd og såldet 2 x 2 meters ruter av dyrkingslaget på den nordre delen av Gunnarsrød 6 (se kap. 2.6, dette bind). 14 sådane ruter ble gravd. Fra elleve av disse ble massene vannsåldet manuelt etter maskinsåldingen. Etter den omfattende gravingen av prøvekvadranter og -ruter ble det påvist to funnkonsentrasjoner, som fikk benevnelsen Gunnarsrød 6a og Gunnarsrød 6b. Metoden som ble brukt i den videre undersøkelsen, var konvensjonell steinalderutgravning.

På Gunnarsrød 6a ble fokuset for undersøkelsen rettet mot området rundt berget midt på gressletten, hvor det ble gjort flest funn under den innledende delen av undersøkelsen. Det ble etablert profilbenker i dette området for å dokumentere dyrkingslaget og lagdelingen i undergrunnen. I det mest funnrrike området inntil berget sentralt på 6a ble det gravd ned til funnene opphørte i lag 6.

På Gunnarsrød 6b var det mest funnrrike området helt i sør, inntil veien til Lillegårdseter. Flaten var omringet av berg i sør, vest og nord. I øst helte flaten svakt ned mot myra. Fra lag 1 ble det etablert profilbenker langs y-aksen sentralt på feltet. Etter graving av lag 1 ble det også etablert en profilbenk langs x-aksen for å dokumentere en mulig veggrøft (S601). På Gunnarsrød 6b ble det gravd ned til lag 6 i utvalgte ruter. En mindre undersøkelse ble gjennomført vest for skogsveien. Grunnfjellet kom raskt fram i dagen, og området ble ikke videre prioritert («6b vest»).

Etter den konvensjonelle steinalderundersøkelsen ble deler av områdene på Gunnarsrød 6a og 6b flateavdekket med maskin for å avdekke eventuelle strukturer. Det ble funnet en struktur (S2411) som lå øst for berget på Gunnarsrød 6a. På Gunnarsrød 6a ble det til sist gravd en sjakt i retning nord-sør, vest for, og i forlengelsen av, det utgravde området. Dette ble gjort for å dokumentere stratigrafien og for å ta ut fosfatprøver. Målet var å dokumentere hvor stranden har gått da Gunnarsrød 6 var bebodd.

KILDEKRITISKE FORHOLD

Området har antakelig vært i bruk i lang tid, og det er flere kildekritiske forhold å ta opp. Spesielt gjelder dette for Gunnarsrød 6a, hvor det ble gjort mange etterreformatoriske funn, som kritt Piper, steingods

og keramikk fra 1500–1700-tallet. Funnene kan forklares ved at området har vært dyrket og beitet i nyere tid; gjenstandene kan ha vært søppel som er blitt spredt med gjødsel. Hovedmengden av steinalderfunnene på 6a ble funnet i lag 1 og 2, altså i de samme lagene som de etterreformatoriske gjenstandene og derfor i eldre dyrkingslag. Disse lagene har vært omrotet, noe som sannsynligvis har hatt betydning for spredningen av steinalderfunnene.

På Gunnarsrød 6b ble det funnet et fragment av et klebersteinskar som fortrinnsvis dateres til jernalder eller middelalder. Dette kan også ha vært søppel som er blitt spredt med gjødsel. Sammen med urnesspenningen i bronse som ble funnet under dreneringen av myra (se over), viser disse gjenstandene at det har vært aktivitet på lokalitetsflatene i tidsrommet mellom steinalderbosetningen og etterreformatorisk dyrking og beiting.

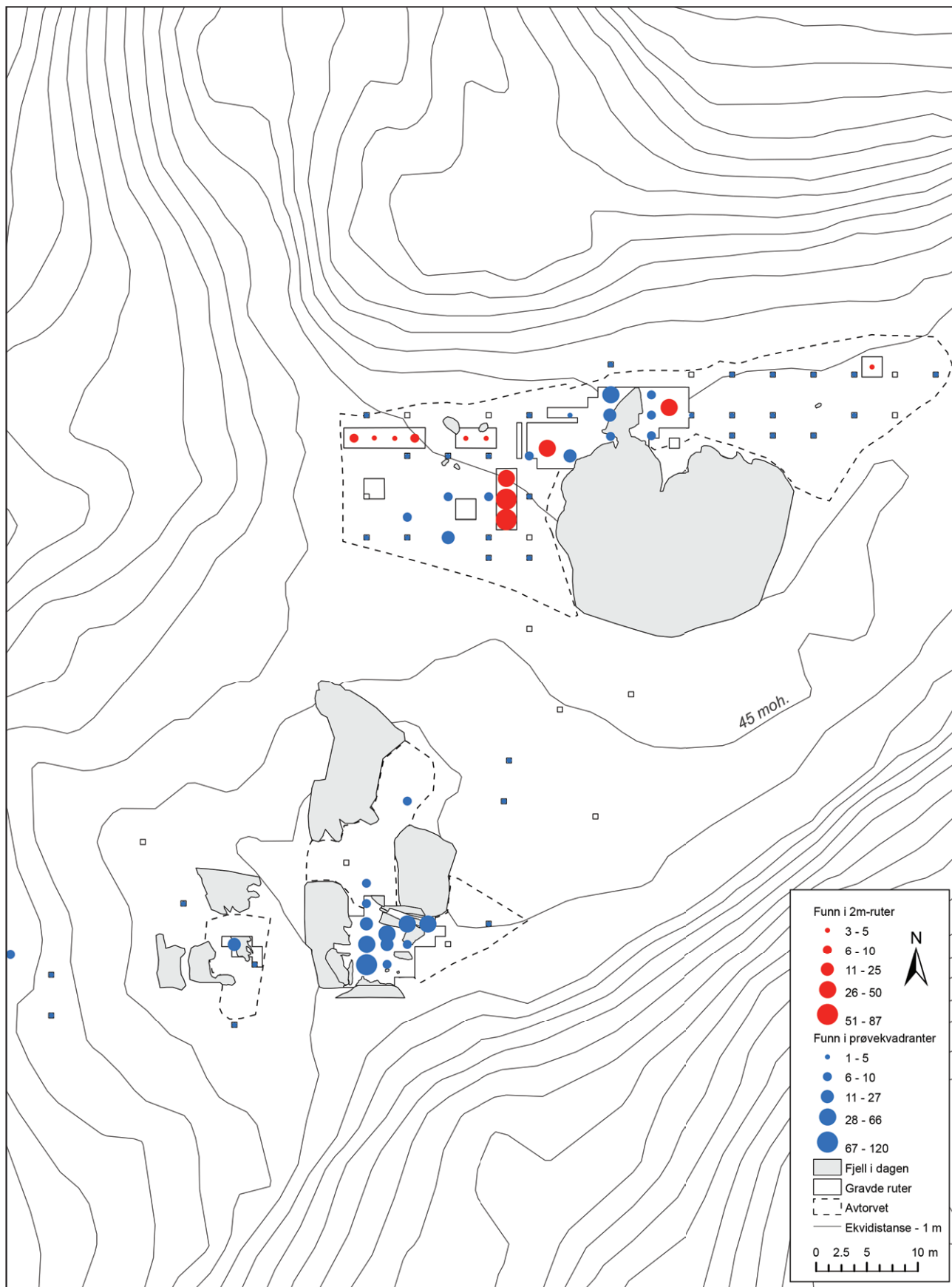
Fra Gunnarsrød 6a har én kullprøve gitt C14-datering til seinneolitikum (TRa-4112), én til førromersk jernalder (UBA-19130) og én til merovingertid (UBA-19131; se fig. 30). Dateringene tilsvarer en tid da havet lå langt unna, og har derfor antakelig sammenheng med jordbruksaktivitet i området. Til sist er det én C14-datering til tidlig middelalder (UBA-19132), som muligens kan settes i sammenheng med urnesspenningen og fragmentet av klebersteinskaret.

Fra Gunnarsrød 6b finnes også én kullprøve med C14-datering til seinneolitikum (UBA-19133) og én til seinmiddelalder/etterreformatorisk tid (TRa-4113; se fig. 30). Det ble registrert etterreformatoriske gjenstander på Gunnarsrød 6b, men færre enn på 6a. Undergrunnen på 6b virket ikke forstyrret av dyrking i samme grad som på 6a, sannsynligvis fordi det er mye stein og berg her.

Dreneringen av området og anleggelse av veier har påvirket bevaringsforholdene. En grøft for en vannledning kan ha berørt ytterkanten av S600 og forårsaket omroting av massene. Bevaringsforholdene for organisk materiale er dårlige, og det ble ikke funnet beinmateriale, med noen få unntak i lag 1 på Gunnarsrød 6a. Disse ble funnet i restene av dyrkingslaget og antas å være av nyere dato.

FUNNMATERIALE

Det samlede littiske funnmaterialet fra Gunnarsrød 6 omfatter 11 755 artefakter. Hovedmengden, 60,7 prosent, er av flint, mens 35,9 prosent av gjenstandsinventaret er av bergart og 3,4 prosent av materialet er av andre typer råstoff, hvorav bergkrystall utgjør størstedelen. Det er funnet 12 ubrukte strandflintknoller, og en fjerdedel (25,2 prosent) av alt flintmaterialet har rester etter cortex. Den høye andelen

Figur 13.4. Undersøkte prøvekvadrater og 2 x 2 m ruter som er gravd og såldet maskinelt på Gunnarsrød 6.

Figure 13.4. Results of the initial survey at Gunnarsrød 6 (red circles = finds from machine-sieved 2 x 2 meter squares, blue circles = finds from 0.5 x 0.5-meter test squares).

Figur 13.5. (a) Oversikt, Gunnarsrød 6a. Foto tatt med fototårn etter at lag 3 er undersøkt. Nord oppover i bildet. (b) Oversikt, Gunnarsrød 6b. Foto tatt med fototårn etter at lag 4 er undersøkt, mot vest.

Figure 13.5. (a) Overview of Gunnarsrød 6a at a late stage of excavation. North is up. (b) Overview of Gunnarsrød 6b at a late stage of excavation. Photo facing west.

cortex taler for at noe av flinten som er brukt, kan stamme fra mindre knoller av lokal strandflint. Største mål på de strandflintknollene som ble funnet på Gunnarsrød 6, var 2,0–5,6 cm. Bergarten i økser og bergartsavslag er i hovedsak diabas og ser ut til å være av samme type som er brukt i økseproduksjon på blant annet Langangen Vestgård 1 (Melvold og Eigeland, kap. 12, dette bind).

Det er ca. 50 meter mellom Gunnarsrød 6a og 6b, og det skiller 1 meter i høyde. Området mellom disse funnkonsentrasjonene bestod av en myr, som kan ha vært en vik i tiden for bosetningen. For å kunne diskutere om de to funnkonsentrasjonene er deler av samme boplass eller ikke, vil funnkonsentrasjonene i den videre gjennomgangen bli presentert hver for seg.

FUNN FRA GUNNARSRØD 6A

Den totale funnmengden på Gunnarsrød 6a er 3613 artefakter, noe som utgjør 30,7 prosent av det samlede materialet på Gunnarsrød 6. Av dette utgjør flint 66,7 prosent, bergart 28 prosent og andre råstoff 5,3 prosent.

Flint

Av flinten har 34 prosent cortex, og 25,9 prosent er katalogisert som varmpåvirket. Den største konsentrasjonen av varmpåvirket flint stammer fra S600, som er tolket som en kokegrop eller et ildsted. Hvis denne tolkingen er riktig, kan bruk av ild her ha bidratt til den høye andelen varmpåvirket materiale. En annen mulighet er at området er blitt svidd

av i forbindelse med dyrkingen i seinere tid. Noe av materialet som er katalogisert som varmpåvirket, kan også være frostsprengt. Frostsprengt flint kan være vanskelig å skille fra brent flint.

Redskaper

De morfologisk definerte flintartefaktene fordeler seg på 2 kniver, 21 bor og 4 skrapere. Disse utgjør 68 prosent av det sekundærbearbeidede flintmaterialet. Tolv av disse har rest etter cortex. Ti bor er laget på fragmenter, og fire bor har et utpreget trekantet tverrsnitt. Tre av skraperne er laget på avslag, mens én er et fragment. Den ene kniven er en flekke som har retusjert sidekant og rest etter cortex. Flekken er varmpåvirket og stammer fra struktur S600. Den andre kniven er trolig et fragment av en flekkekniv.

Flekkematerialet

Andelen mikroflekker er 89,4 prosent av det totale flekkematerialet. Av de 185 mikroflekkene er 38 hele, og for disse er største lengde 2,5 cm. Gjennomsnittslengden på de hele mikroflekkene er 1,4 cm. Nitten av flekkene er av typen småflekker med en bredde på mellom 8 og 12 mm, og kun to er makroflekker, det vil si bredere enn 12 mm. Distal- og/eller proksimalpartiet mangler hos flere av mikroflekkene og flekkene.

Kjernematerialet

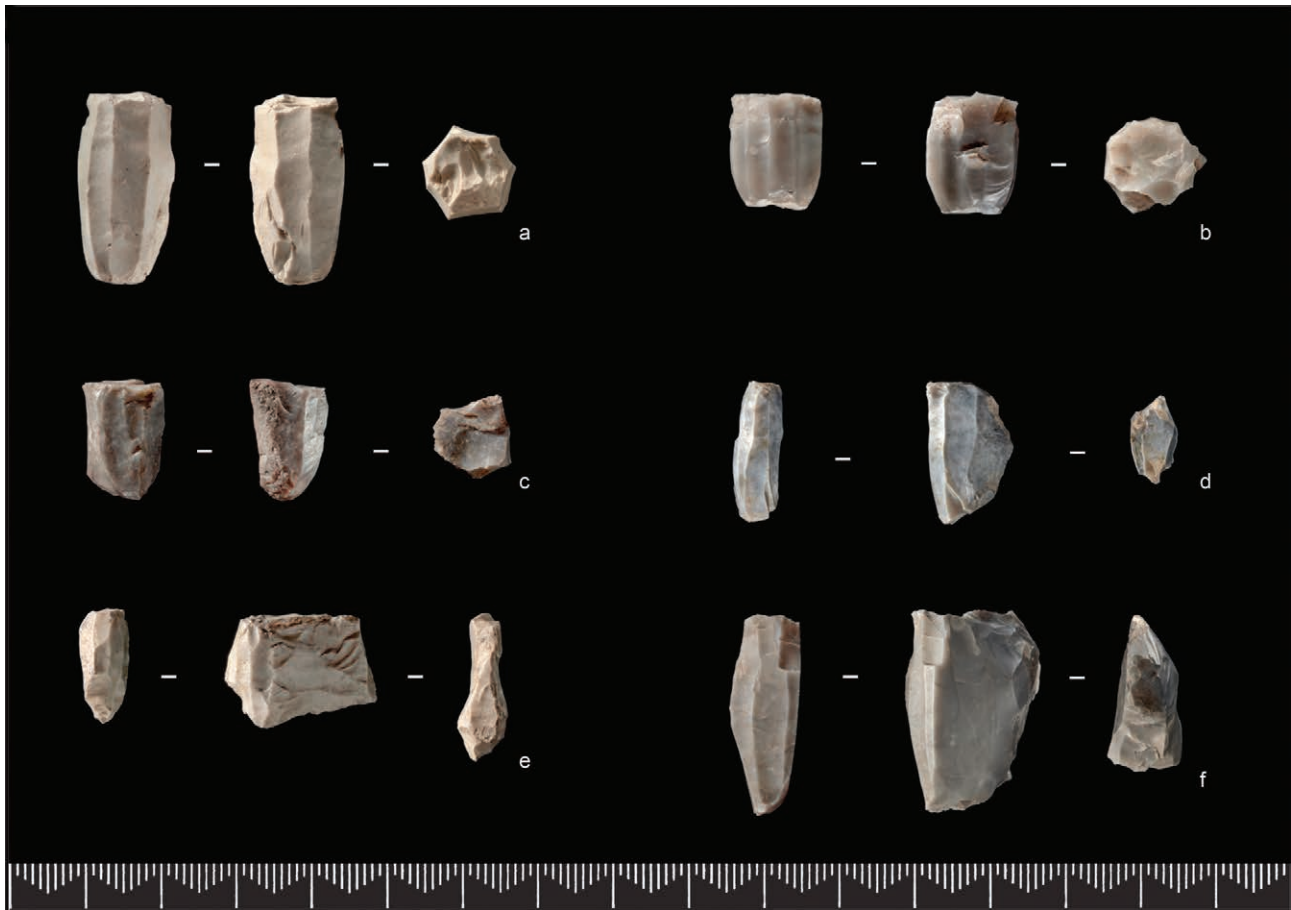
Fordelingen av de ulike kjernetypene framgår av figur 7. Alle kjernene er små, og største mål varierer fra 1,6 til 3,1 cm. 61,5 prosent av kjernematerialet

Hovedkategori	Antall	%	Delkategori	Antall			
<i>Sekundærbearbeidet flint</i>							
Kniv	2	0,05	Flekk med retusjert sidekant	1			
			Fragment med retusj	2			
Bor	21	0,58	Avslag med kantretusj	3			
			Flekk med kantretusj	4			
			Flekk med retusj	1			
			Flekk med retusjert sidekant	1			
			Mikroflekk med kantretusj	2			
			Fragment med kantretusj	8			
			Fragment med propellretusj	1			
			Fragment med totalretusjerte kanter	1			
			Skraper	10	0,27	Avslag med rett og konveks retusj	1
						Avslag med konveks kantretusj	1
			Avslag med kantretusj	1			
			Fragment med rett og konveks retusj	1			
			Fragment med konkav kantretusj	1			
			Fragment med konveks kantretusj	3			
			Fragment med steil retusj	2			
Flekk med retusj	1	0,03					
Avslag/fragment med retusj	12	0,33	Avslag med hakk	1			
			Avslag med kantretusj	3			
			Fragment med konveks retusj	1			
			Fragment med kantretusj	1			
			Fragment med retusj	6			
Sum, sekundærbearbeidet flint	46	1,27					
<i>Primærbearbeidet flint (avfall)</i>							
Flekk	23	0,63	Flekk med rygg	1			
Mikroflekk	185	5,12	Mikroflekk med rygg	1			
Avslag	339	9,38					
Fragment	1217	33,68					
Splint	566	15,67					
Kjerne	26	0,72	Konisk mikroflekkkjerne	1			
			Håndtakskjerne	1			
			Ensidig mikroflekkkjerne	1			
			Bipolar kjerne	11			
			Uregelmessig kjerne	1			
			Plattformkjerne	1			
			Kjernefragment – plattformavslag	2			
			Kjernefragment – sidefragment	2			
			Kjernefragment av mikroflekkkjerne	1			
			Kjernefragment av bipolar kjerne	2			
			Øvrige kjernefragmenter	3			
Knoll	8	0,22					
Sum, primærbearbeidet flint (avfall)	2364	65,43					
Sum, flint	2410	66,70					

Figur 13.6. Funn av flint, Gunnarsrød 6a.

Figure 13.6. Classification of flint from Gunnarsrød 6a.

Figur 13.7. Mikroflekkkjerner fra Gunnarsrød 6a. Foto: Ellen C. Holte.
Figure 13.7. Microblade cores. All from Gunnarsrød 6a.

har rest etter cortex. At kjernene har cortex og liten størrelse, kan bero på at deler av det tilgjengelige flintmaterialet var begrenset til mindre knoller, sannsynligvis strandflint. Dette samsvarer også med de ubrukte flintknollene som ble funnet, som også var små (største mål 3–5 cm). På Gunnarsrød 6a er det til sammen funnet åtte ubrukte flintknoller. De har alle cortex, og tre av dem er tydelig vannrullet. Dette utelukker ikke at det også kan ha vært brukt andre større knoller som enten ble tatt med videre etter endt opphold, eller som ble fullstendig opphugget på stedet.

Avfall

87,8 prosent av den totale flintmengden på 6a består av avslag (16 prosent), fragmenter (57 prosent) og splinter (27 prosent). Fragmenter dominerer helt klart i materialet. 25,9 prosent av materialet på Gunnarsrød 6 var varmepåvirket, og det kan være noe av årsaken til den høye fragmenteringsgraden. Andre forklaringer kan være reduksjonsstrategi eller bruk av flint med dårlig huggekvallitet. På

Langangen Vestgård 1 skyldtes høy fragmentering blant annet bruk av bipolar teknikk (Melvold og Eigeland, kap. 12, dette bind). Dette forholdet kan gjelde for Gunnarsrød 6a også.

Bergart

Øksene og redskaper av bergart

Det foreligger 15 økser og øksefragmenter. Øksene er alle mer eller mindre ødelagt og fragmentert, trolig etter bruk. Åtte av øksene er prikkhuggede trinnøkser, og to av disse er nesten hele. Én av disse to er liten, med en lengde på åtte cm. Tverrsnittet på øksen er ovalt, og nakken er spiss. I lengdesnittet har øksen én hvelvet og én noe flattere side. Største bredde er 3,2 cm der eggens konvekse bue starter. Eggen er usymmetrisk i formen. Siden øksen er forvitret, er det vanskelig å si sikkert om den er prikkhugget. Eggens overflate er glattere enn resten av øksen; dette kan tyde på at den har vært slipt. Den andre av de to hele øksene har en prikkhugget overflate og en fint slipt egg som er ødelagt kun i det ene hjørnet.

Hovedkategori	Antall	%	Delkategori	Antall
Sekundærbearbeidet bergart				
Øks	15	0,42	Trinnøks, prikkhugget, hele/store fragmenter	4
			Trinnøks, prikkhugget, fragment	4
			Diverse bergartsøkser	3
			Eggfragment	1
			Nakkefragment	1
			Øksefragment	1
			Slipt fragment	1
Meisel	1	0,03	Sandstein	1
Skraper	1	0,03	Avslag med konveks kantretusj	1
Sandsteinskniv	14	0,38	Fragment	
Slipeplate	5	0,14	Hel	1
			Fragment	4
Slipestein	3	0,08		
Knakkestein	5	0,14		
Sum, sekundærbearbeidet bergart	44	1,22		
Primærbearbeidet bergart				
Avslag	213	5,90		
Fragment	690	19,10		
Splint	64	1,77		
Råstoff, økseemne	2	0,05		
Sum, primærbearbeidet bergart	968	26,80		
Sum, bergart	1012	28,01		

Figur 13.8. Funn av bergart, Gunnarsrød 6a.

Figure 13.8. Classification of volcanic stone and sandstone from Gunnarsrød 6a.

Denne er 11,3 cm lang, 3,7 cm bred og 2,5 cm tykk. Øksen er oval i tverrsnitt. Lengdesnittet sett fra siden er hvelvet med en noe flatere underside. Den er tykkest på midten, og herfra smalner stykket jevnt av mot nakken.

De øvrige syv øksefragmentene er ikke klassifisert som trinnøks siden de varierer i utforming og type. To av fragmentene er mulige nakkefragmenter med et trekantet tverrsnitt. Øksene ser ut til å være tildannet ved hjelp av avslagsteknologi og ikke prikkhugging. Nakkefragmentene har trekk som minner om nøstvetøksens utforming, men de kan ikke sikkert defineres som slike økser.

En meisel ble funnet, og den kan være laget av et fragment av en sandsteinshelle eller av en annen skifrig bergart. Meiselen er 11,2 cm lang og 2,6 cm bred. Den er like bred over det hele og har en fint slipt og buet egg. For øvrig har den ikke mye spor

av bearbeiding. Det ble funnet en skraper av bergart. Stykket har konveks kantretusj og har største mål på 3,9 cm.

Kniver og slipeplater/-steiner av sandstein

Det ble funnet 14 fragmenter av sandsteinskniver, og 8 stammer fra struktur S600. Minst tre av disse fragmentene passer sammen og tilhører samme kniv. Ytterligere knivfragmenter funnet i nærheten kan også settes sammen. Disse fragmentene stammer fra minst to ulike kniver. De fleste fragmentene har U- eller V-slipt egg og/eller er slipt på sidene. Det største fragmentet er 8 cm bredt.

En hel slipeplate og fire fragmenter ble funnet på Gunnarsrød 6a. Slipeplatene er av sandstein. Den hele slipeplaten har en trekantet form og er 31 cm lang og 16,7 cm på sitt bredeste. Slipeplaten stod nesten vertikalt i struktur S600 (se fig. 11); den ble

Figur 13.9. Prikkhuggede trinnøkser fra Gunnarsrød 6a. Foto: Ellen C. Holte, KHM.
Figure 13.9. Pecked round-butted stone axes from Gunnarsrød 6a.

tatt opp etter gravd lag 5, men var synlig fra toppen av lag 3. Den er porøs i overflaten og trolig varme-påvirket. I tillegg er tre funn katalogisert som slipesteinfragmenter. Disse er tykkere enn de som er katalogisert som slipeplater.

Knakkesteiner

Fem knakkesteiner med en naturlig rund til oval form ble funnet. Største mål varierer mellom 5 og 9 cm. De har spor etter knusing i den ene eller begge ender. Alle er katalogisert som bergart.

Avfall

95,6 prosent av funnene av bergart er avfall. Fragmenter dominerer og utgjør hele 71 prosent, eller 690 stykker, mot andelen avslag, som utgjør 213

stykker (22,4 prosent), og splint som utgjør 64 stykker (6,6 prosent).

Annet råstoff

Det ble skilt ut 191 (5,3 prosent) artefakter av annet råstoff enn flint og bergart. Av disse er 23 prosent av bergkrystall, 37,7 prosent av kvarts og 39,3 prosent av kvartsitt.

Av sekundærbearbeidede artefakter av bergkrystall er det funnet en flekkekniv og to mikroflekker med kantretusj. Av det primært tilvirkelede materialet finnes det én flott konisk mikroflekkkjeke (fig. 13) samt to sidefragmenter av kjerner og ett emne til en kjerne. I tillegg er det funnet seks mikroflekker. Av kvartsitt er det funnet tre mikroflekker. Av kvarts er det kun funnet avfall.

Figur 13.10. Sandsteinskniv fra Gunnarsrød 6a. Foto: Ellen C. Holte, KHM.

Figure 13.10. Sandstone knife from Gunnarsrød 6a.

Andre funn

Det er gjort funn av et randskår av keramikk med ukjent datering, et svart skår med glattet utside og finkornet magring. Skåret foreligger i to fragmenter. Det ble i tillegg gjort mange funn fra nyere tid. De eldste gjenkjennbare artefaktene kan være fra 1500-tallet. Materialet består for det meste av keramikkskår og deler av kritt Piper. Det mest sannsynlige er at gjenstandene er kommet sammen med gjødselen brukt i sammenheng med dyrking av jorden.

FUNN FRA GUNNARSRØD 6B

Den totale funnmengden på Gunnarsrød 6b er 8142 artefakter, noe som utgjør 69,3 prosent av det littiske materialet på Gunnarsrød 6. Her utgjør flint

58 prosent, bergart 39,5 prosent og andre råstoff 2,5 prosent av funnene. Siden det undersøkte arealet er mindre på 6b enn på 6a, er funntettheten derfor betydelig større på 6b.

Flint

Figur 14 viser en oversikt over flintmaterialet. Av flinten har 18 prosent cortex, og 14 prosent er varmepåvirket. Andelen varmepåvirket flint er lavere enn på Gunnarsrød 6a.

Redskaper

De morfologisk definerte flintartefaktene fordeler seg på fem bor, fire skrapere og fem kniver. Tre av borspissene er laget på flekker. To av disse har et trekantet tverrsnitt. Én av skraperne er laget på en flekke, mens de øvrige er laget på fragmenter. Flekkeskraperen har konveks kantretusj og er laget på en ryggflekke. Alle knivene er flekkekniver; to har skrå enderetusj, én har skråbuet enderetusj, én har kantretusj, og den siste har én retusjert sidekant. Av de fem knivene er tre funnet i samme rute.

Mikroflekker og flekker

Flekker og mikroflekker utgjør 8,6 prosent av den totale flintmengden på Gunnarsrød 6b. 377 mikroflekker utgjør 92,6 prosent av flekkematerialet, og 108 av mikroflekkene er hele. Gjennomsnittlig lengde på de hele mikroflekkene er 1,4 cm. Den største lengden som er registrert, er 3 cm. Flertallet av flekkene på Gunnarsrød 6b er smalflekker med en bredde på mellom 8 og 12 mm. Fire prosent av flekkene og mikroflekkene er varmepåvirket, og ti prosent har rest av cortex.

Figur 13.11. (a) En hel slipeplate funnet in situ i struktur S600, Gunnarsrød 6a. (b) Samme slipeplate. Foto: Ellen C. Holte, KHM.

Figure 13.11. (a) A sandstone grinding slab, in situ during excavation at Gunnarsrød 6a. (b) The sandstone grinding slab. Notice the differing scale.

Hovedkategori	Antall	%	Delkategori	Antall
<i>Sekundærbearbeidet bergkrystall</i>				
Kniv	1	-	Flekk med retusj	1
Mikroflekk	2	0,1	Mikroflekk med kantretusj	2
<i>Sum, sekundærbearbeidet bergkrystall</i>	3	0,1		
<i>Primærbearbeidet bergkrystall</i>				
Mikroflekk	6	0,2		
Avslag	12	0,3		
Fragment	13	0,4		
Splint	6	0,2		
Kjerne	4	0,1	Konisk mikroflekkkjerne	1
			Kjernefragment – sidefragment	2
			Kjerneemne	1
<i>Sum, primærbearbeidet bergkrystallkrystall</i>	41	1,1		
<i>Sum, bergkrystall</i>	44	1,2		
<i>Primærbearbeidet kvarts</i>				
Avslag	10	0,3		
Fragment	45	1,3		
Splint	17	0,5		
<i>Sum, kvarts</i>	72	2,0		
<i>Primærbearbeidet kvartsitt</i>				
Mikroflekk	3	0,1		
Avslag	17	0,5		
Fragment	38	1,1		
Splint	17	0,5		
<i>Sum, kvartsitt</i>	75	2,1		

Figur 13.12. Funn av bergkrystall, kvarts og kvartsitt, Gunnarsrød 6a.

Figure 13.12. Classification of rock crystal, quartz and quartzite from Gunnarsrød 6a.

Kjerner

Det er stor variasjon i kjernetyper (se fig. 14). Av de 34 klassifiserte kjernene er de fleste mikroflekkkjerner. Blant disse finnes tre koniske mikroflekkkjerner, to atypiske håndtakskjerner og én ensidig mikroflekkkjerne. Tretten stykker er klassifisert som kjernefragmenter, blant annet et fragment fra bunnen av en mikroflekkkjerne. I tillegg er det syv bipolare kjerner.

Det er funnet fire små, vannrullede strandflintknoller, med største mål 2,0–5,6 cm. Knollene framstår som ubrukte og naturlige på tross av noen få avspaltninger.

Avfall

Hele 90 prosent av den totale flintmengden består av avslag (16 prosent), fragmenter (49 prosent) og

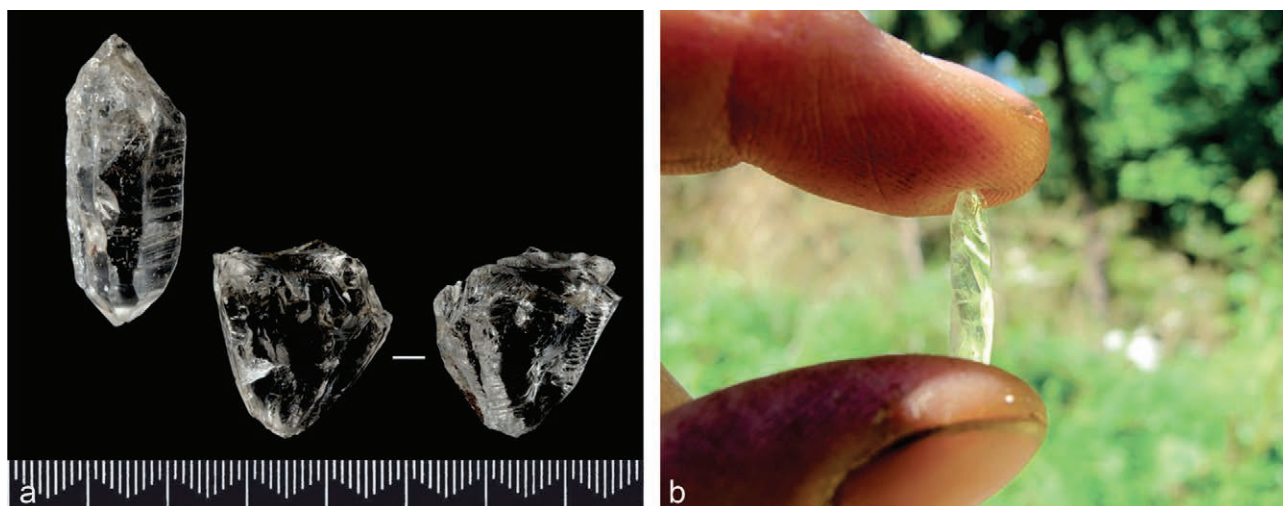
splinter (35 prosent). I likhet med Gunnarsrød 6a er det fragmentene som dominerer i avfallsmaterialet. Siden det er mindre flint som er varmepåvirket på 6b enn på 6a, er det mulig å påstå at den høye fragmenteringsgraden sannsynligvis skyldes andre forhold, som for eksempel reduksjonsstrategi eller bruk av flint med dårlig huggekvalitet.

Bergart

Figur 16 viser en oversikt over bergartsfunnene på Gunnarsrød 6b.

Øksene

Det er registrert syv økser og øksefragmenter på Gunnarsrød 6b. Av disse er det funnet kun én hel øks. Andelen økser er lavere på 6b enn på 6a.

Figur 13.13. (a) Bergkrystall og mikroflekkkjerner av bergkrystall fra Gunnarsrød 6a. Foto: Ellen C. Holte, KHM. (b) Mikroflekke av bergkrystall fra Gunnarsrød 6a. Foto: Lotte Carasco.

Figure 13.13. (a) Unused rock crystal and microblade core of rock crystal from Gunnarsrød 6a. (b) Microblade of rock crystal from Gunnarsrød 6a.

Den hele øksen er en prikkhugget trinnøks med et utpreget D-formet tverrsnitt. Den naturlige bruddflaten er brukt som øksens underside og er i tillegg slipt. Sidesnittet på øksens overside er buet bortsett fra i nakkepartiet, hvor det ender i en rett kant som er smalnet av. Det er én tverrøks der eggen er slipt i en bue. Øksen er trolig laget av en type diabas som ikke har vært særlig homogen. Dette har gjort at stykket er betraktelig mer erodert på øksens ene halvdel. Det D-formede tverrsnittet er ulikt de andre trinnøkserne funnet på Gunnarsrød 6. Mikkelsen (1975b:67) beskriver lignende økser fra boplassen Frebergsvik som «prikkhuggete økser med plan bakside, høyt hvelvet overside, og slipt egg» (for dateringsdiskusjon, se Glørstad 2004b). De andre seks øksefunnene er kun fragmenter av ulik størrelse.

Sandsteinskniver og slipeplater/slipesteiner

De 21 fragmentene av sandsteinskniver har alle en V- eller U-slipt egg og/eller slipte sider. Trolig stammer fragmentene fra minst ni kniver. Det er funnet tre mindre fragmenter i sandstein som stammer fra tre ulike slipeplater. Det finnes også ett fragment av en tykkere slipestein i kvartsitt.

Knakkesteiner

Det er funnet til sammen fem knakkesteiner. Tre av dem er av bergart, og to er av kvartsitt.

Avfall

Dersom artefaktene av sandstein ikke regnes med, utgjør bergart 39,5 prosent av funnene på Gunnarsrød 6b. Av dette er 99,6 prosent avfall, altså avslag (32 prosent), fragmenter (54 prosent) og splinter (14 prosent). Sammenlignet med Gunnarsrød 6a er det en høyere andel avfallsmateriale i forhold til antall økser.

Annet råstoff

Det ble skilt ut 204 (2,5 prosent) artefakter av annet råstoff enn flint og bergart. 65,2 prosent av dette er bergkrystall, 20,1 prosent kvarts og 14,7 prosent kvartsitt. Av bergkrystall er det funnet to mikroflekkkjerner og fem plattformavslag, i tillegg til to hele flekker og fem hele mikroflekker. Av kvarts finnes én bipolar kjerne, mens det av kvartsitt ble funnet én bipolar kjerne samt de to knakkesteinene og slipesteinen som er nevnt ovenfor.

Andre funn

Det ble funnet ett fragment av et kleberkar på Gunnarsrød 6b, som muligens er fra bunnen av karet. Det foreligger i to biter; største mål er seks cm. Tykkelsen kan ikke måles, og nærmere typebestemmelse er ikke mulig. Anslått datering er jernalder eller middelalder. Det fantes kun noen få nyere tids funn på Gunnarsrød 6b, og jorden her har antakelig ikke vært dyrket.

Hovedkategori	Antall	%	Delkategori	Antall
<i>Sekundærbearbeidet flint</i>				
Kniv	5	0,1	Flekke med skrå enderetusj	2
			Flekke med skråbuert enderetusj	1
			Flekke med kantretusj	1
			Flekke med retusjert sidekant	1
Bor	5	0,1	Flekke med kantretusj	3
			Fragment med kantretusj	2
Skraper	4	0	Flekke med konveks kantretusj	1
			Fragment med bølget retusj	1
			Fragment med konveks retusj	1
			Fragment med retusj	1
Avslag/fragment/splint med retusj	5	0,1	Avslag med ulik type retusj	3
			Fragment med konkav retusj	1
			Splint med retusj	1
<i>Sum, sekundærbearbeidet flint</i>	19	0,2		
<i>Primærbearbeidet flint (avfall)</i>				
Flekke	30	0,4		
Mikroflekke	377	4,6	Mikroflekke med rygg	5
Avslag	682	8,5		
Fragment	2105	25,9		
Splint	1473	18,1		
Kjerne	34	0,4	Konisk mikroflekkkje	3
			Håndtakskjerne	2
			Ensidig mikroflekkkje	1
			Øvrig mikroflekkkje	3
			Bipolar kjerne	7
			Uregelmessig kjerne	4
			Plattformkjerne	1
			Kjernefragment – plattformavslag	3
			Kjernefragment	1
			Sidefragment av kjerne	9
Knoll	4	0		
<i>Sum, primærbearbeidet flint (avfall)</i>	4705	57,8		
Sum, flint	4724	58,0		

Figur 13.14. Funn av flint, Gunnarsrød 6b.

Figure 13.14. Classification of flint from Gunnarsrød 6b.

Figur 13.15. To flintkniver fra Gunnarsrød 6b. Foto: Ellen C. Holte, KHM.

Figure 13.15. Two knives of Late Mesolithic type («segment-kniv») from Gunnarsrød 6b.

I det mindre området som ble gravd ut lengst vest på Gunnarsrød 6b, ble det gjort 171 funn. Denne del av Gunnarsrød 6b lå på ca. 45,5 moh., og jordsmonnet her var skrint. Funnene er av samme type som på 6a og 6b og består blant annet av 46 artefakter av bergart, deriblant 2 fragmenter av bergartsøkser, deler av en sandsteinskniv, 20 mikroflekker og 1 atypisk håndtakskjerne i flint.

NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER

Makroprøver/kullprøver

Det ble tatt ut flere makroprøver fra profilbenker og antatte strukturer på Gunnarsrød 6a og 6b. Åtte av makroprøvene ble flottert ved Natur og Kultur i København i et forsøk på å finne forkullet frø fra planter som kunne stamme fra mesolittisk tid. Imidlertid ble kun trekull påvist. I tillegg ble det samlet inn noe kull og hasselnøttskall ved såldingen. En del av kullet ble vedartsbestemt, og et utvalg ble sendt til datering (se fig. 13.30).

Gunnarsrød 6b vest

Hovedkategori	Antall	%	Delkategori	Antall
Sekundærbearbeidet bergart				
Øks	7	0,1	Trinnøks, prikkhugget	1
			Trinnøks, prikkhugget, fragment	3
			Øksefragment	1
			Eggfragment	2
			Avslag fra prikkhugget øks	1
Sandsteinskniv	21	0,3		
Slipeplate, fragment	3	0		
Slipestein	1	0		
Knakkestein	3	0		
Sum, sekundærbearbeidet bergart	35	0,4		
Primærbearbeidet bergart				
Avslag	1016	12,5	Slipt	2
Fragment	1724	21,2	Slipt	1
Splint	437	5,4		
Råstoff, økseemne	2	0		
Sum, primærbearbeidet bergart	3180	39,1		
Sum, bergart	3214	39,5		

Figur 13.16. Funn av bergart, Gunnarsrød 6b.

Figure 13.16. Classification of volcanic stone and sandstone from Gunnarsrød 6b.

Hovedkategori	Antall	%	Delkategori	Antall
Sekundærbearbeidet bergkrystall				
Mikroflekke med retusj	2	0	Med retusjert sidekant	1
Sum, sekundærbearbeidet bergkrystall	0	0		
Primærbearbeidet bergkrystall				
Flekke	5	0,1		
Mikroflekke	15	0,2		
Avslag	32	0,4		
Fragment	32	0,4		
Splint	40	0,5		
Kjerne	7	0,1	Mikroflekketjerne	2
			Plattformavslag	5
Sum, primærbearbeidet bergkrystallkrystall	131	1,6		
Sum, bergkrystall	133	1,6		
Primærbearbeidet kvarts				
Mikroflekke	4	0		
Avslag	2	0		
Fragment	18	0,2		
Splint	16	0,2		
Kjerne	1	0	Bipolar kjerne	1
Sum, kvarts	41	0,5		
Sekundærbearbeidet kvartsitt				
Slipstein	1			
Knakkestein	2			
Sum, sekundærbearbeidet kvartsitt	3	0		
Primærbearbeidet kvartsitt				
Kjerne	1	0	Bipolar kjerne	1
Avslag	3	0		
Fragment	7	0,1		
Splint	16	0,2		
Sum, primærbearbeidet kvartsitt	27	0,3		
Sum, kvartsitt	30	0,4		

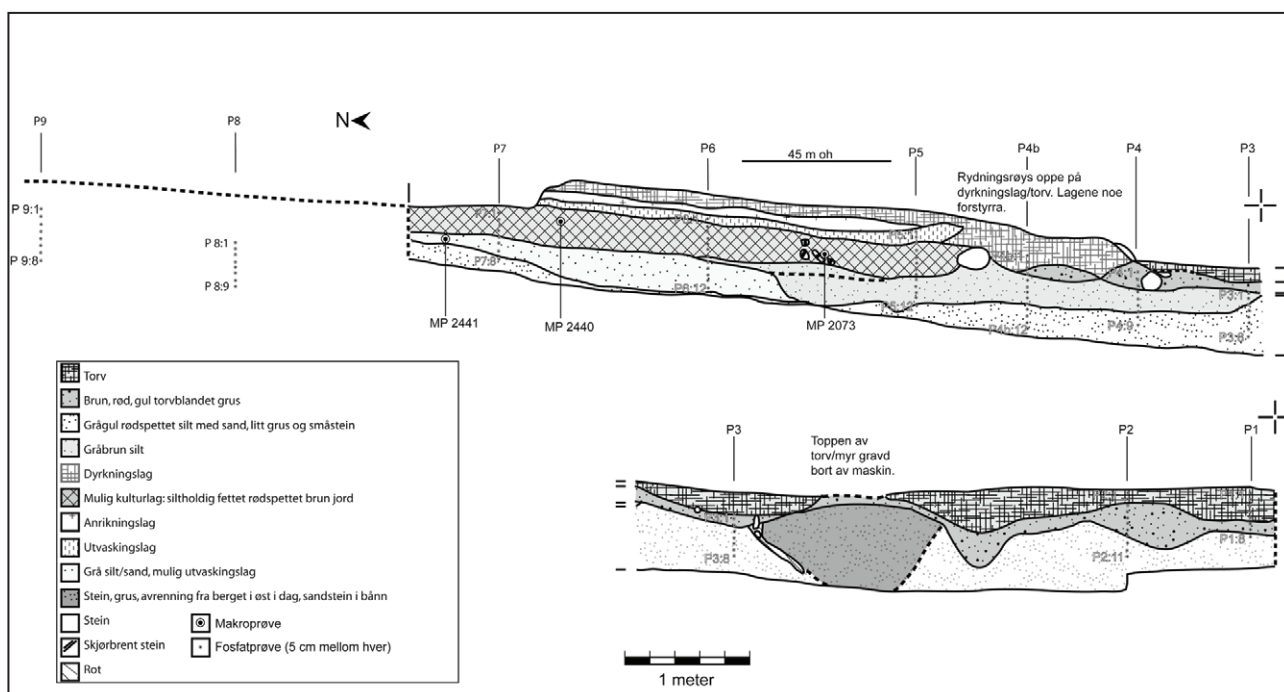
Figur 13.17. Funn av bergkrystall, kvarts og kvartsitt, Gunnarsrød 6b.

Figure 13.17. Classification of rock crystal, quartz and quartzite from Gunnarsrød 6b.

Fosfatprøver

For å kunne påvise hvor høyt havet stod i tiden boplassen var i bruk, ble det gravd en sjakt i nord-sør-retning på Gunnarsrød 6a med utgangspunkt i funnkonsentrasjonen som lå høyest i terrenget (fig. 18). Sjakten ble gravd vinkelrett på myrkanten som kan ha vært strandsonen i en liten vik da boplassen var i bruk. Sjakten ble gravd med maskin etter at

den konvensjonelle utgravningen var avsluttet. Profilet ble tegnet i 1:20, og det ble til sammen tatt prøver fra 11 søyler med 5–12 jordprøver i hver søyle i figur 13.18. Prøvene i søylene ble tatt med 5 cm mellomrom. Jordprøvene ble sendt til analyse hos Johan Linderholm ved Miljöarkeologiska laboratoriet (MAL) ved Umeå universitet. Prøvene ble brukt for å måle mengden fosfat, magnetisk susceptibilitet

Figur 13.18. Sjakt med profil hvor det ble tatt ut fosfatprøver, mot øst.

Figure 13.18. Trench at Gunnarsrød 6a, facing east. Sampling of soil from section to investigate the relation between the sea and settlement area.

(MS) og glødetap (*loss on ignition*) i undergrunnen. Analyseresultatene viste at havet stod ved 44,2 m o.h., men resultatet kan være usikre på grunn av vage indikatorer (Linderholm 2012).

STRUKTURER

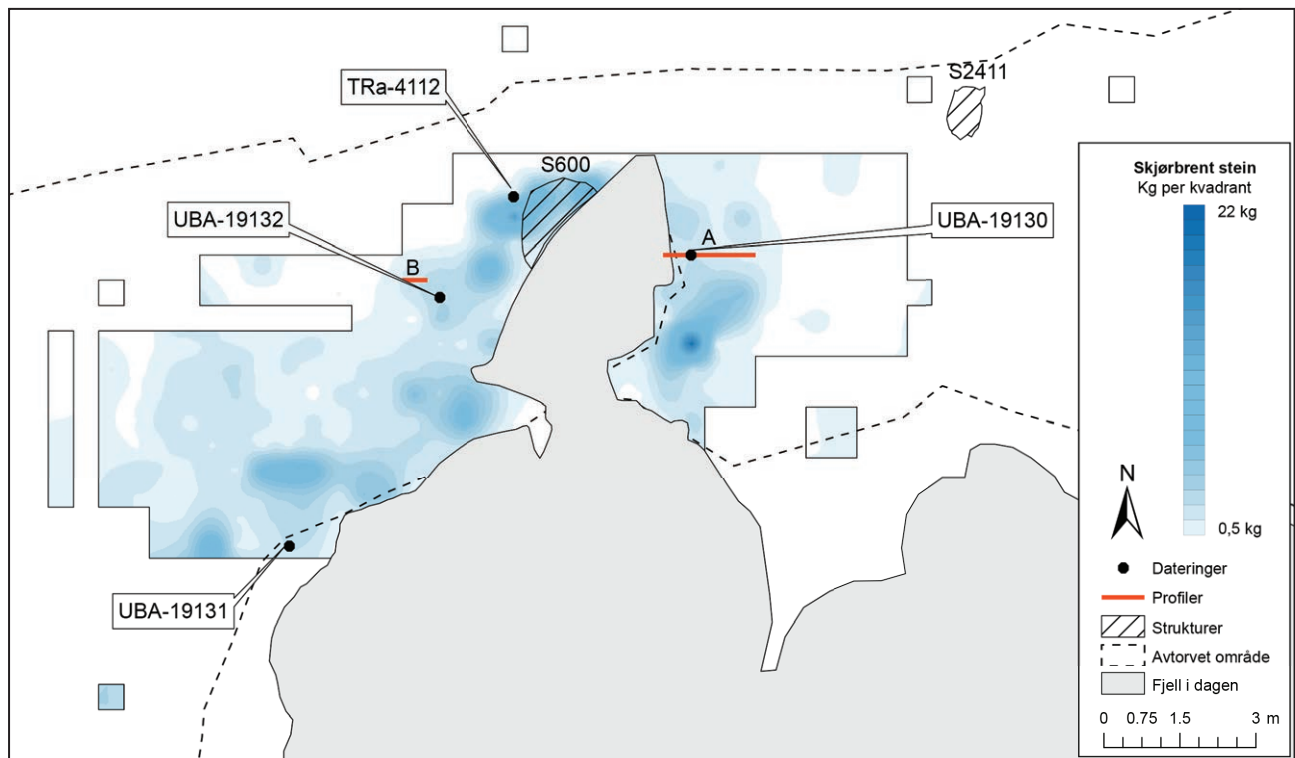
Strukturer på Gunnarsrød 6a

Mulig kokegrop eller ildsted, S600

Det ble påvist en mulig kokegrop eller ildsted, struktur S600. Strukturen lå på vestsiden og kant i kant med bergknausen midt på feltet. Det som gjør at S600 kan tolkes som en kokegrop, er påvisning av

en stor mengde skjørbrent stein og et vagt fyllskifte i undergrunnen. Det vage fyllskiftet ble synlig etter at lag 2 var undersøkt. Det ble da målt inn i plan, og deretter ble strukturen snittet. Det lot seg ikke gjøre å følge fyllskiftet nedover i lagene, og profilet ble derfor ikke dokumentert.

Det ble gjort flere funn i tilknytning til S600. Totalt ble det funnet 235 artefakter i lag 3 til 6 i strukturen, hvorav 99 var av bergart, 130 av flint og 6 av kvarts, kvartsitt og bergkrystall. Blant bergartsfunnene er den hele slipeplaten og de fleste fragmentene av sandsteinsknivene, i tillegg til mange avslag fra økse-tilvirkning. Ti mikroflekker ble funnet i flintmaterialet. Det ble tatt en jordprøve fra massene i lag 6 fra

Figur 13.19. Utgravede ruter og skjørbrønt stein på Gunnarsrød 6a. Struktur S600 og S2411 er markert. C14-prøver markert med lab.nr.
Figure 13.19. Plan of excavated area, Gunnarsrød 6a (hatched = feature S600 and S2411, blue-colored contours = amount of fire-cracked rocks, up to 22 kg per 1/4 of a square meter). Radio carbon datings marked with lab.no.

S600, MP 2437. Prøven ble flottert, og det ble funnet trekull, men ingen forkullede frø. Kull av bjørk og ask ble brukt til datering, og resultatene ble 2278–2031 f.Kr. (TRa-4112), som tilsvarer seinneolitikum. Dette korresponderer ikke med den typologiske dateringen til mesolitikum (se under). Årsaken til at strukturen har fått en seinneolittisk datering, kan være at den ligger inntil et berg, og at det organiske materialet har forflyttet seg ned i undergrunnen langs berget. I moderne tid er det gravd en grøft for en vannledning, som kan ha berørt ytterkanten av S600 og forårsaket omroting av massene. Det er også mulig at strukturen er seinneolittisk, og at boplassmaterialet fra eldre steinalder er blandet inn i jordmassene.

Grop, S2411

På Gunnarsrød 6a ble det etter flateavdekkingen funnet en grop, S2411, øst for berget på 6a. Den ble dokumentert i plan og profil, og det ble tatt ut en makroprøve, MP 2413. Prøven ble flottert, og det ble funnet trekull, men ingen frø. S2411 ble ikke prioritert for C14-datering, da den ikke lå i tilknytning til noen funnkonsentrasjoner. Gropen hadde heller ikke noen større mengde kull eller skjørbrønt stein som skulle tilsi at den var et ildsted eller en kokegrop. Gropen var flat i bunnen,

noe som gjorde at den ble avskrevet som et eventuelt stolpehull.

Strukturer på Gunnarsrød 6b

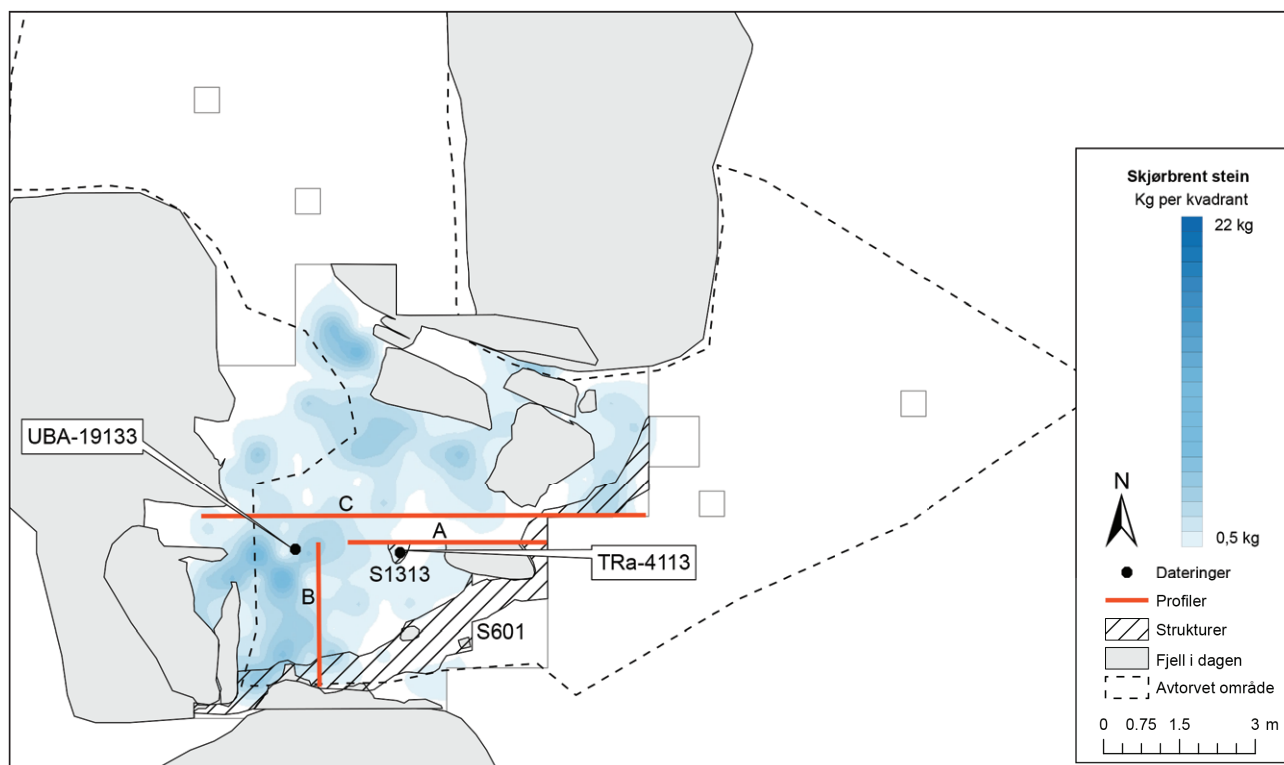
Mulig grøft, S601, og grop, S1313

Etter graving av lag 1 på Gunnarsrød 6b kom det fram en mulig grøft rundt det mest funnrrike området. Strukturen ble oppdaget da feltet ble fotografert med fototårn (fig. 20). Grøften fikk betegnelsen S601. Det kom også fram en grop, S1313, i midt innenfor av den mulige grøften. Både S601 og S1313 ble snittet, S601 på to steder. Bredden på grøften varierende, men den hadde en svakt buet avgrensning i bunnen. Strukturene ble delvis formgravd for å få ut makroprøver, MP 1318 og MP 1762. Prøvene ble flottert, og det ble gjort funn av trekull, men ingen forkullede frø. Prøven fra S1313 ble C14-datert til 1479–1640 e.Kr. (TRa-4113); prøven fra S601 ble ikke prioritert for C14-datering, da det viste seg at kullet hovedsakelig kom fra gran. Gran kom til denne delen av Telemark i løpet av vikingtiden (Sørensen et al., under utgivelse).

Det er usikkert i hvilken sammenheng grøften ble anlagt. Utbredelsen av steinmaterialet fortsetter i og utenfor grøften, selv om hovedkonsentrasjonen av funn er innenfor grøftens utstrekning.

Figur 13.20. Oversiktsfoto etter graving av lag 1 på Gunnarsrød 6b. Den mulige grøften S601 synes som en mørkere farging.
Figure 13.20. Gunnarsrød 6b facing south, showing feature S601. The feature was later dated to late prehistory / historical times.

Figur 13.21. Utgravede ruter og skjørbrant stein på Gunnarsrød 6b. Struktur S601 og S1313 er markert. C14-dateringer markert med lab.nr.

Figure 13.21. Plan of excavated area, Gunnarsrød 6b (hatched = feature S601 and S1313, blue-colored contours = amount of fire-cracked rocks, up to 22 kg per 1/4 of a square meter). Radio carbon datings marked with lab.no.

Figur 13.22. Alle funn på Gunnarsrød 6a.

Figure 13.22. All finds from Gunnarsrød 6a. The number of finds is per 1/4 square meter.

C14-dateringen styrker tanken om en sammenheng mellom grop og grøft. Dateringen er til middelalder eller seinere. Gropens funksjon er ukjent.

FUNNSPREDNING OG AKTIVITETSOMRÅDER

Gunnarsrød 6a

På Gunnarsrød 6a lå funnene konsentrert rundt berget midt i det undersøkte området. Kvadrantene som ligger inntil berget, har gjennomgående mange funn, og funnmengden avtar i alle retninger ut fra berget. Spesielt stor er funnmengden inntil berget på vest- og nordsiden, som utgjør det undersøkte området i og rundt S600. Lenger vest i utgravningsfeltet er funnene mer jevnt spredt også et stykke ut fra berget. I den østre delen er funnene konsentrert inntil berget. Den skjørbrante steinen har i hovedsak samme utstrekning som funnene i vest på 6a, med unntak av S600 (fig. 13.19).

Den vertikale funnspredningen viser at det er ca. 3300 funn i lag 1–2, og i lag 3 og nedover er det til sammen 1000 funn. I de dypere lagene er funnene mer konsentrert til områdene inntil berget.

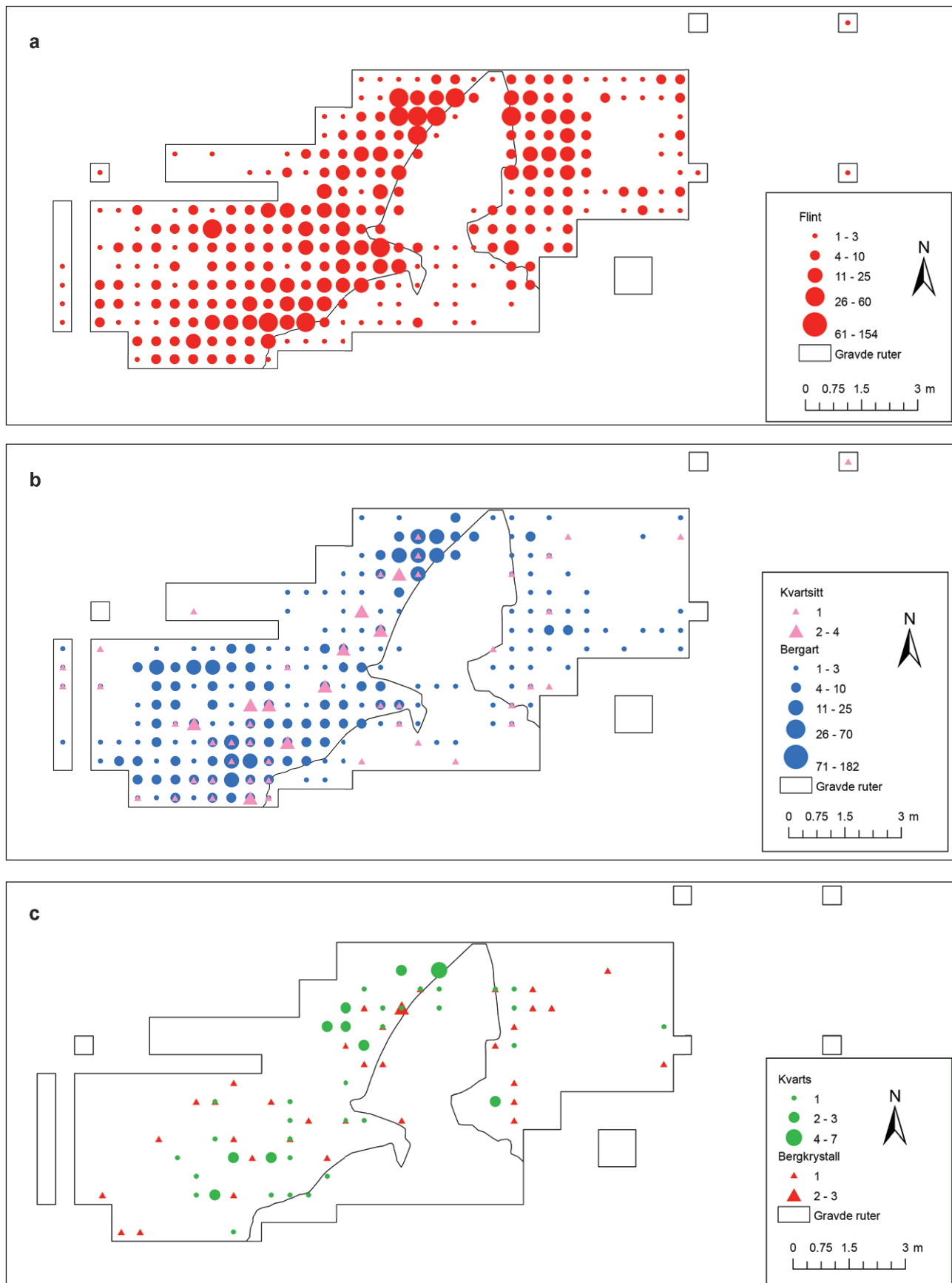
Flere faktorer (se «Kildekritikk») tyder på at flaten rundt berget har endret seg en del siden den mesolittiske bosetningen lå her. Bakken er på grunn

av dyrking blitt planert noe ut. Konsentrasjoner av funn inntil berget kan forklares ved at deler av bosetningen har ligget ved berget. Funnkonsentrasjonen har trolig strukket seg ca. 10 x 5 meter i SV–NV-retning med utgangspunktet i berget.

Fordelingen av flint- og bergartsartefakter viser en konsentrasjon av funn rundt bergknausen midt på feltet (figur 13.23a-b). Funntettheten avtar raskt i området øst for bergknausen, mens den i vest avtar jevnt ned mot antatt strandlinje da boplassen var i bruk. Bergartsfunnene finnes i større grad på vestsiden av berget. Her utgjør bergart 33 prosent av all funn, mens bergart utgjør kun 12 prosent av alle funn på østsiden. På vestsiden er det gjort syv øksefunn, mens det på østsiden er funnet kun én øks (figur 13.25). Vestsiden av lokaliteten er den siden som var vendt direkte mot fjorden. Funntettheten av økser kan muligens forklares ved at de ble brukt til bygging og reparasjon av båter, og at denne virksomheten foregikk ved en egnet plass nær sjøen.

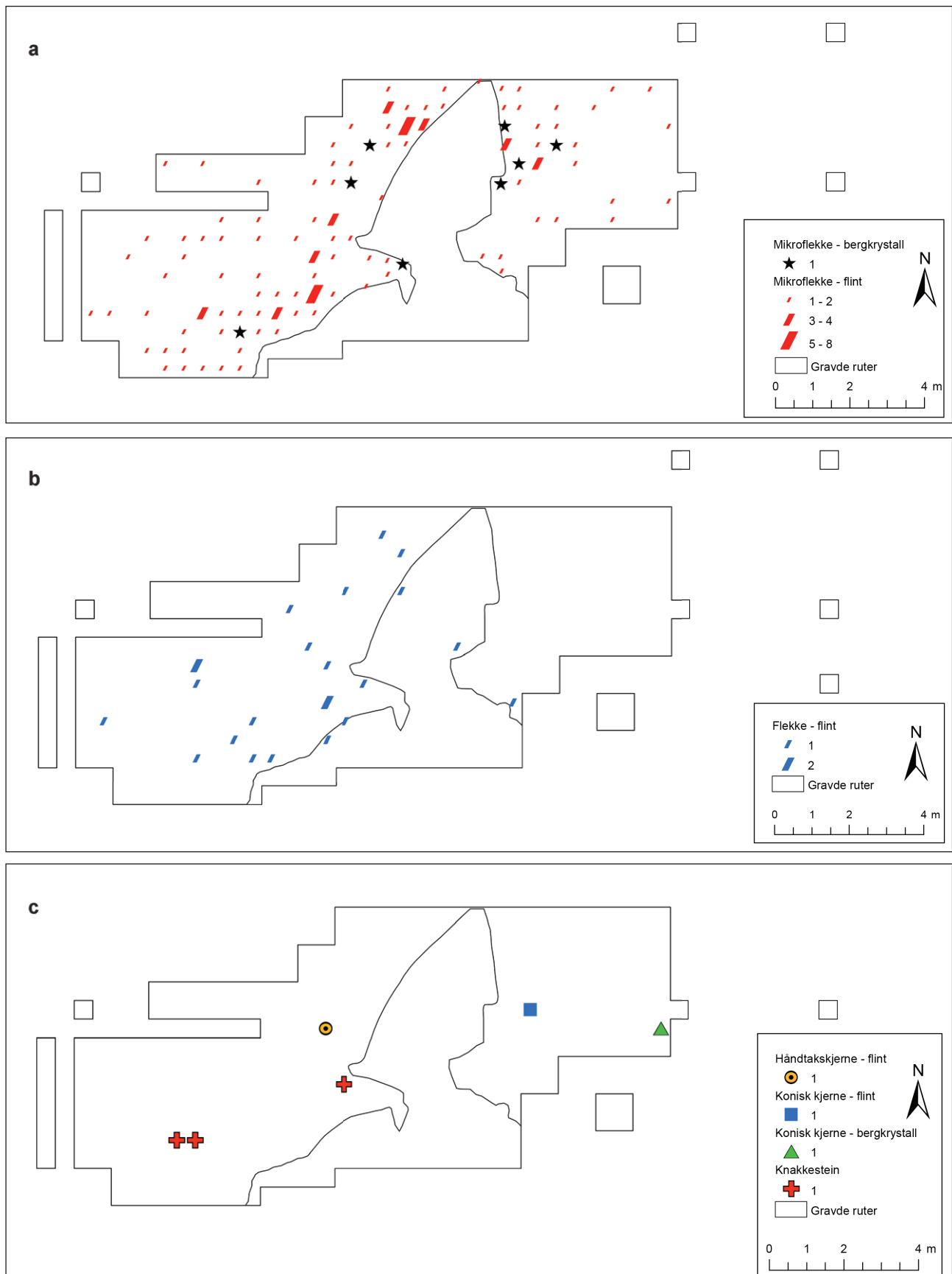
Gunnarsrød 6b

Det utgravde området på Gunnarsrød 6b var avgrenset av berg på alle kanter bortsett fra i øst. Undergrunnen i det utgravde området er stort sett flat, og feltet ligger på en liten flate, med lave berg i

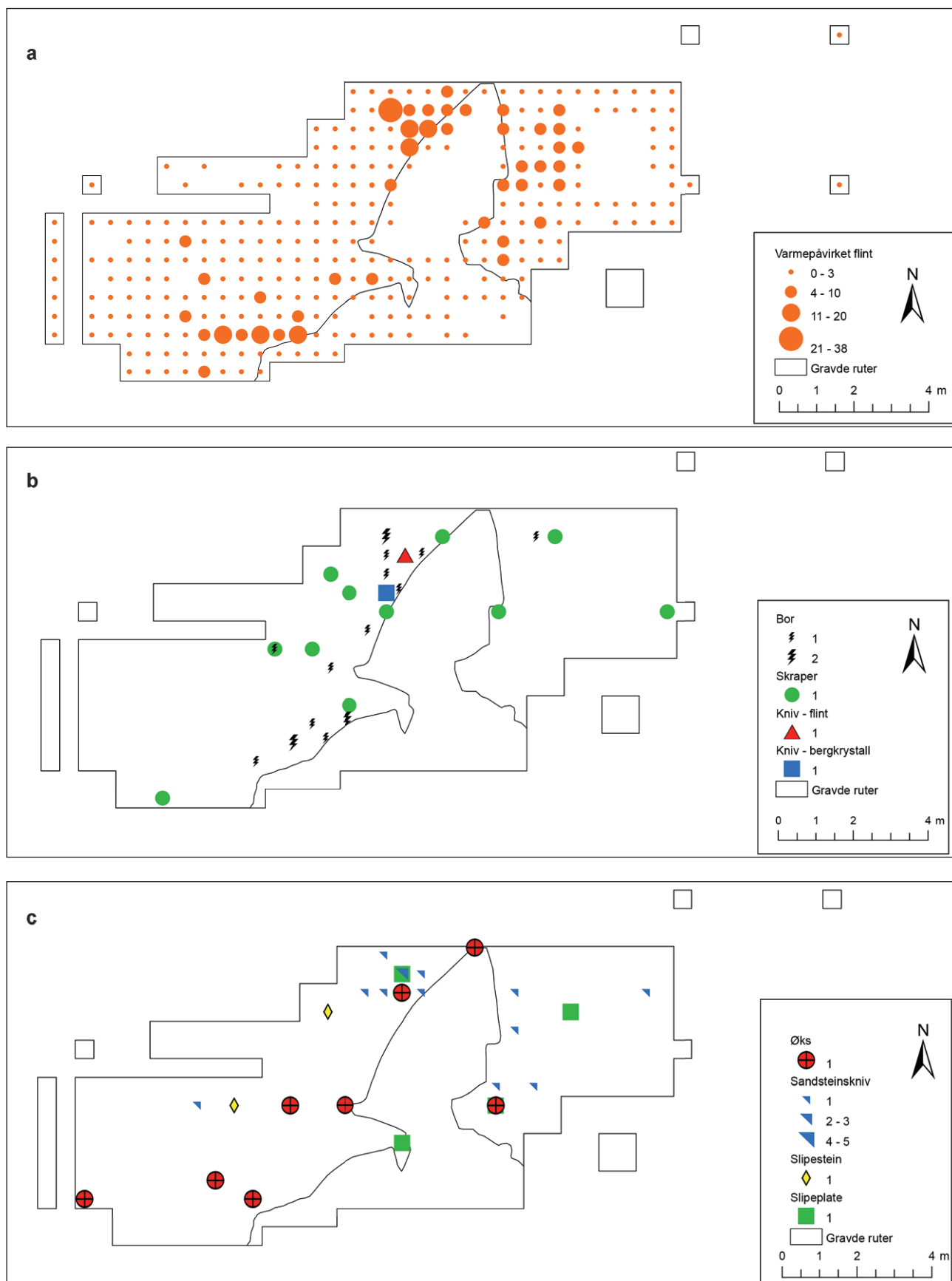
Figur 13.23. Utbredelsen av funn fordelt på råstoff på Gunnarsrød 6a.

Figure 13.23. Finds of stone artifacts from Gunnarsrød 6a divided by rock type. (a) Flint, (b) quartzite (pink triangle) and volcanic rocks (blue dots), (c) quartz (green dots) and rock crystal (red triangles).

Figur 13.24. Utbredelse av ulike funnkategorier på Gunnarsrød 6a.

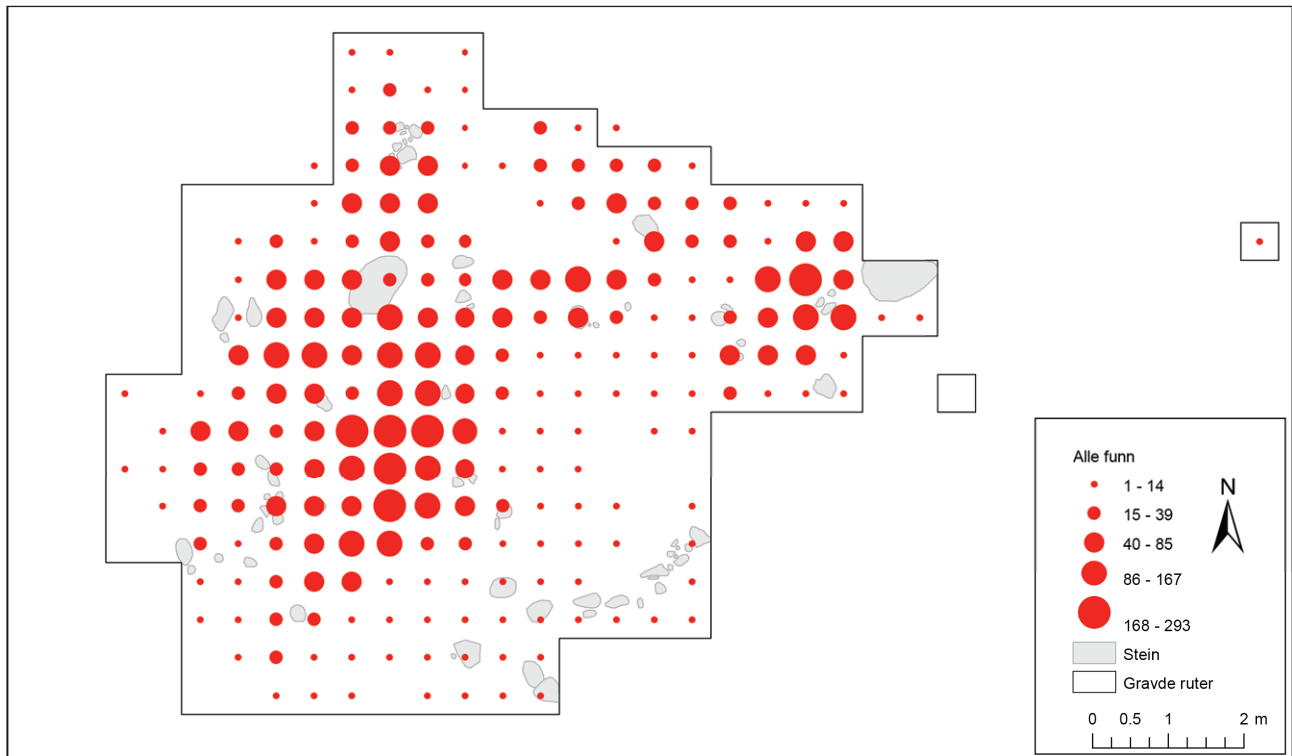
Figure 13.24. Various artifact types from Gunnarsrød 6a. (a) Microblade of flint (red symbol) and rock crystal (black star), (b) blades, (c) three microblade cores of different types of flint and hammer stones (red cross).

Figur 13.25. Utbredelse av ulike funnkategorier på Gunnarsrød 6a.

Figure 13.25. Various artifact types from Gunnarsrød 6a. (a) Burned flint, (b) drills, scrapers and knives, (c) axes (red cross-circle), grinding slabs and sandstone knives.

Figur 13.26. Alle funn på Gunnarsrød 6b.

Figure 13.26. All finds from Gunnarsrød 6b. The number of finds is per 1/4 square meter.

nord, vest og sør, og i øst heller flaten slakt ned mot myra. På grunn av bart fjell viser spredningskartene enkelte funntomme områder. Hovedkonsentrasjonene av funn ligger i den vestre delen av det utgravde området, hvor jordsmonnet er dypest. Det er lite skjorbrent stein her, men man kan se en antydning til en konsentrasjon i den sørvestlige delen av feltet.

Om man sammenligner fordelingen av flint og bergart, er det ingen større forskjell på spredningen av funn på den begrensede flaten. Bergartsøkene ble funnet nord på flaten. Mikroflekker viser et jevnt spredningsmønster likt materialet i sin helhet. Dette gjelder også utbredelsen av det brente flintmaterialet.

DATERING OG BRUKSFASER

C14-dateringer

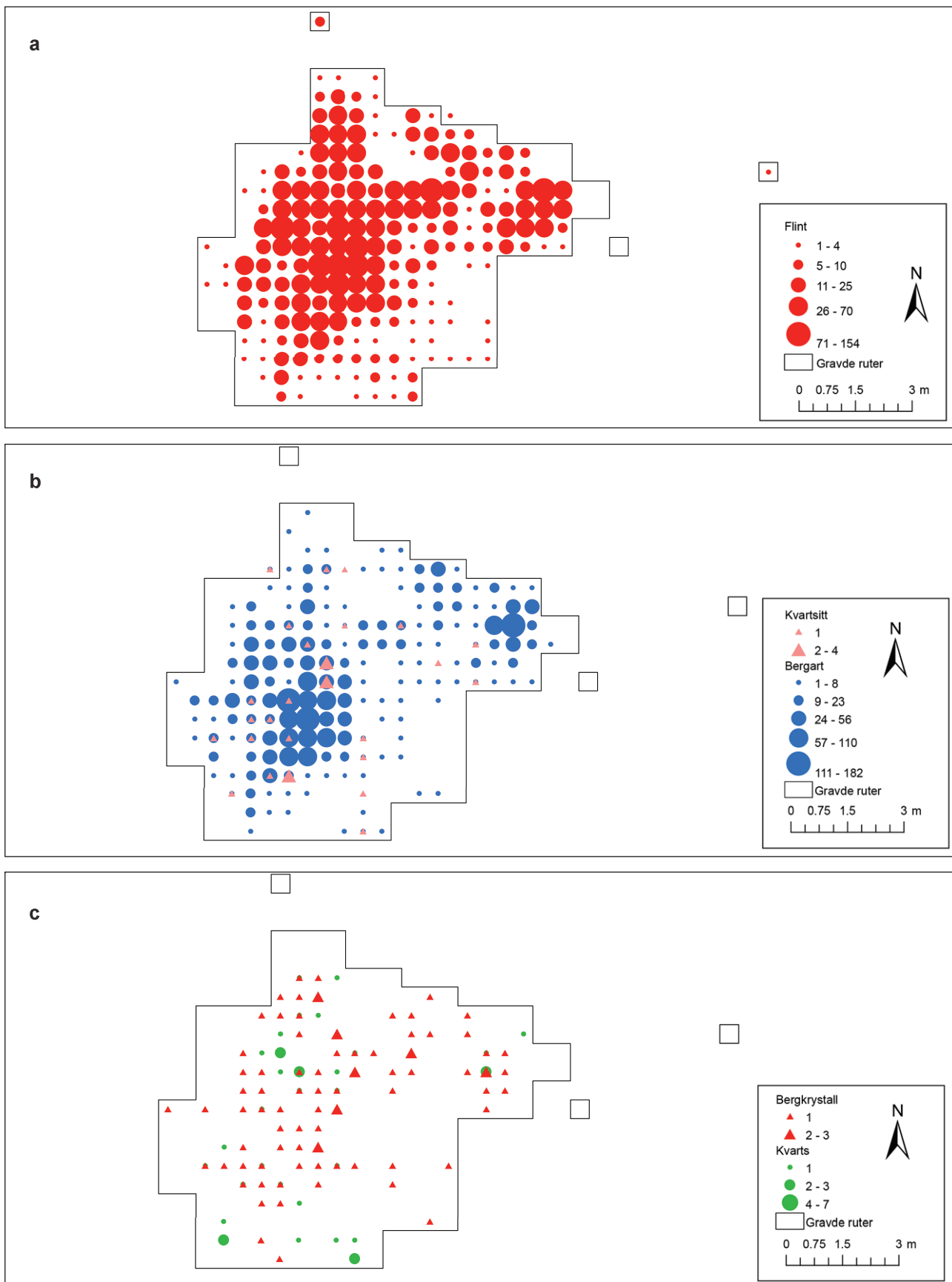
Fra Gunnarsrød 6 foreligger det seks C14-dateringer (se fig. 30). Ingen av disse stemmer overens med strandlinjedateringen (se under). De angir alle yngre dateringer.

De seinneolittiske dateringene fra struktur S600 på 6a (TRa-4112) og fra makroprøven 1764 (UBA-19133) er vanskelige å forklare. Prøven fra S600 ble tatt ut fra lag 6, under den hele slipeplaten som ble funnet her. Slipeplater er et vanlig funn på

mesolittiske boplasser, særlig i siste del av mellommesolitikum og i nøstvetfasen. I denne sammenhengen tolkes slipeplaten som tilhørende de øvrige steinfunnene på boplassen. Dermed har kullet en seinere datering enn forventet ut fra den stratigrafiske plasseringen under den antatte mesolittiske slipeplaten. En mulig forklaring er at strukturen ligger inntil et berg. Det organiske materialet kan ha forflyttet seg ned i undergrunnen langs berget.

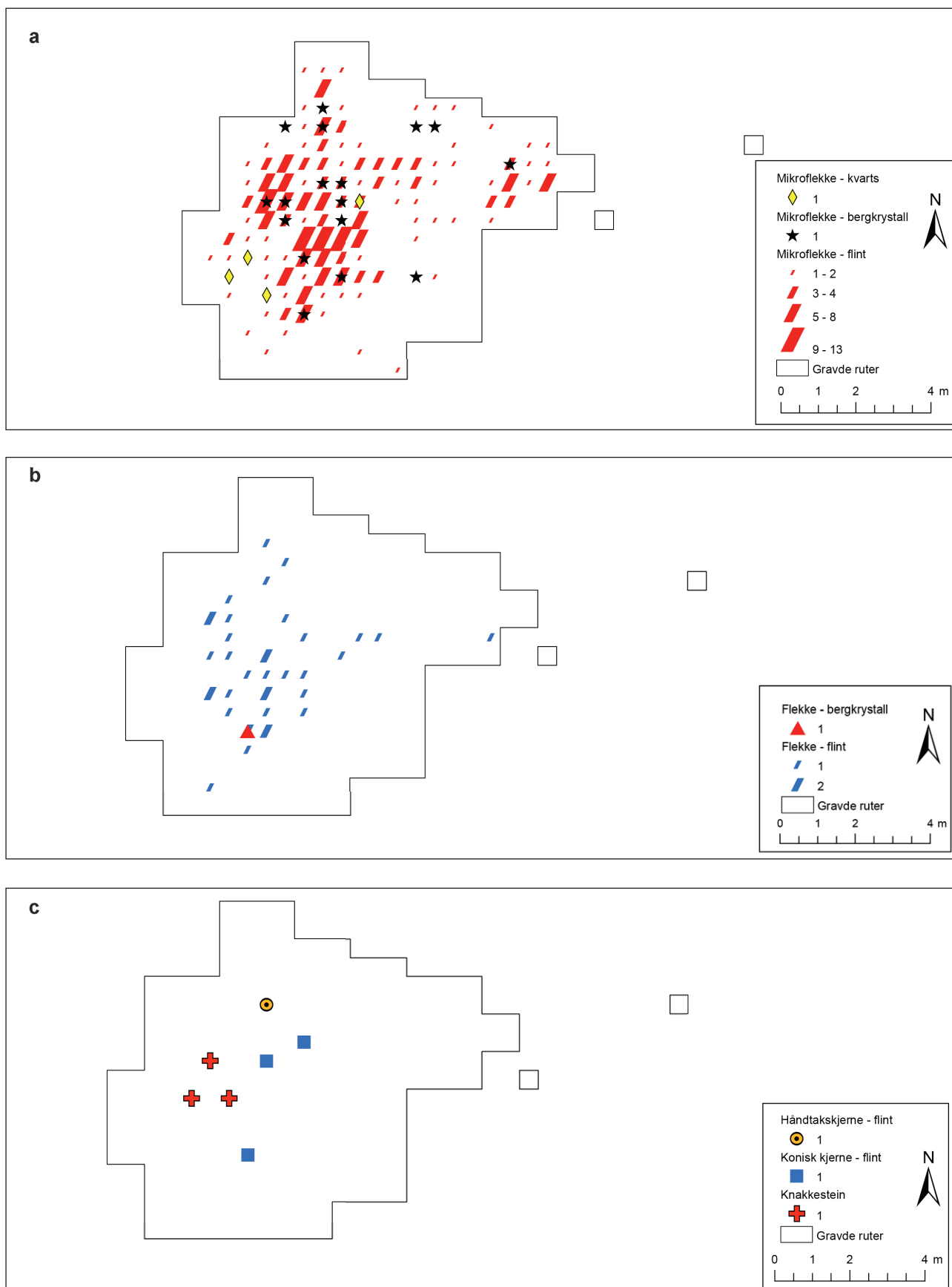
Den seinneolittiske dateringen fra 6b (UBA-19133) kommer også fra en prøve tatt dypt (lag 5). Det var et svakt fyllskifte der prøven ble tatt, men det ble ikke tolket som en struktur. Hasselnøtskall og kull som dateringen er basert på, er fra såldingen av massene fra fyllskiftet.

De seinneolittiske dateringene kan ses i sammenheng med seinneolittiske funn gjort på andre lokaliteter på Gunnarsrød og de aktivitetene som disse representerer: to flateretusjerte pilspisser, den ene fra Gunnarsrød 8 i dalsiden ovenfor Gunnarsrød 6 (se Fossum, kap. 11, dette bind) og den andre fra Gunnarsrød 5 på andre siden av kollen nord for området (se Reitan, kap. 9, bind 2). På Gunnarsrød 5 er det også funnet et mulig fragment av en flateretusjert sigd. De andre C14-dateringene kan forklares ved at området har vært i bruk over lang tid, antakelig

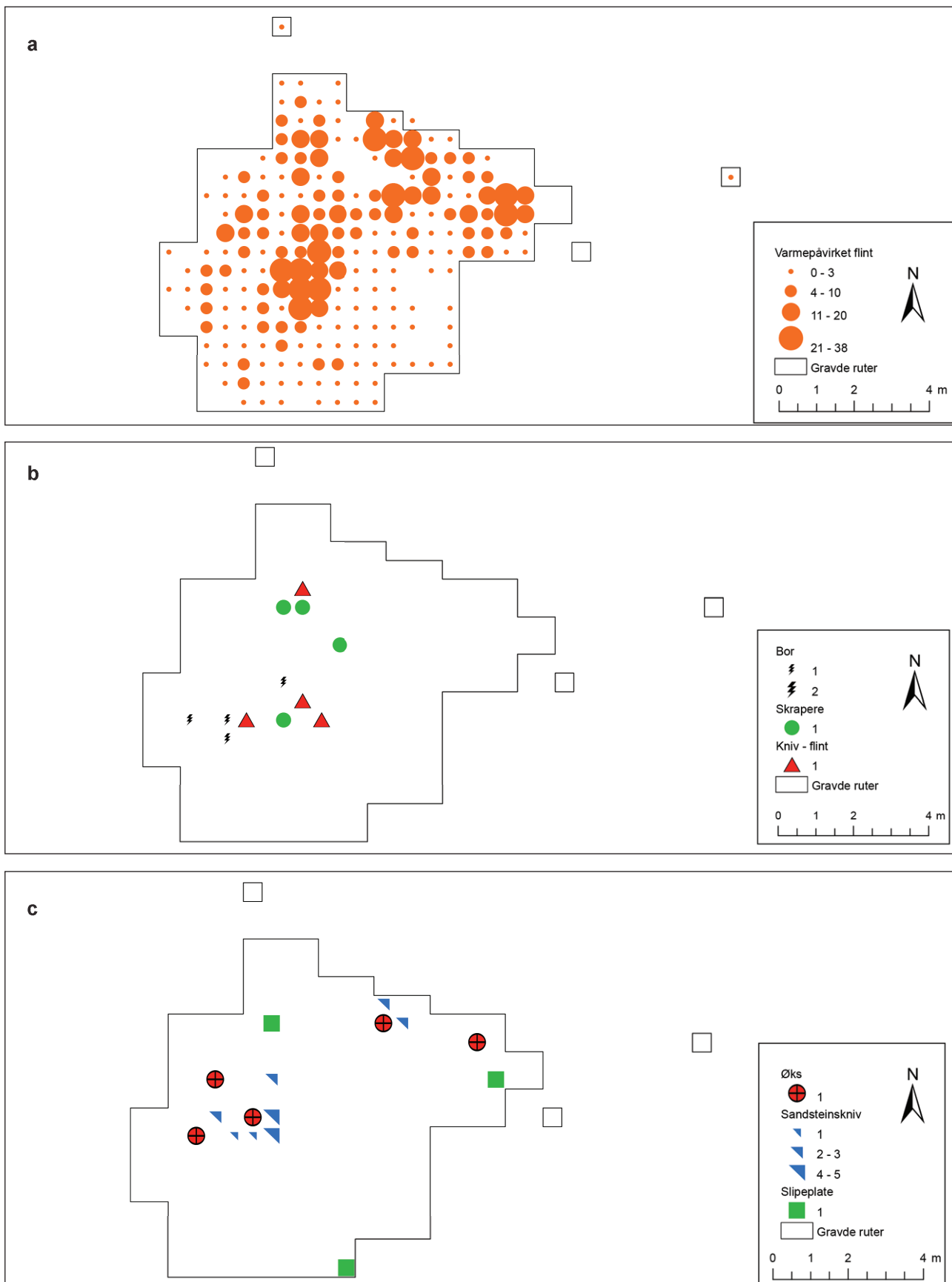
Figur 13.27. Utbredelsen av funn fordelt på råstoff på Gunnarsrød 6b.

Figure 13.27. Finds of stone artifacts from Gunnarsrød 6b divided by rock type. (a) Flint, (b) quartzite (pink triangle) and volcanic rocks (blue dots), (c) quartz (green dots) and rock crystal (red triangles).

Figur 13.28. Utbredelse av ulike funnkategorier på Gunnarsrød 6b.

Figure 13.28. Various artifact types from Gunnarsrød 6b. (a) Microblade of flint (red symbol), rock crystal (= black star) and quartz (yellow diamond), (b) blades, (c) two microblade cores of different types of flint and hammer stones (red cross).

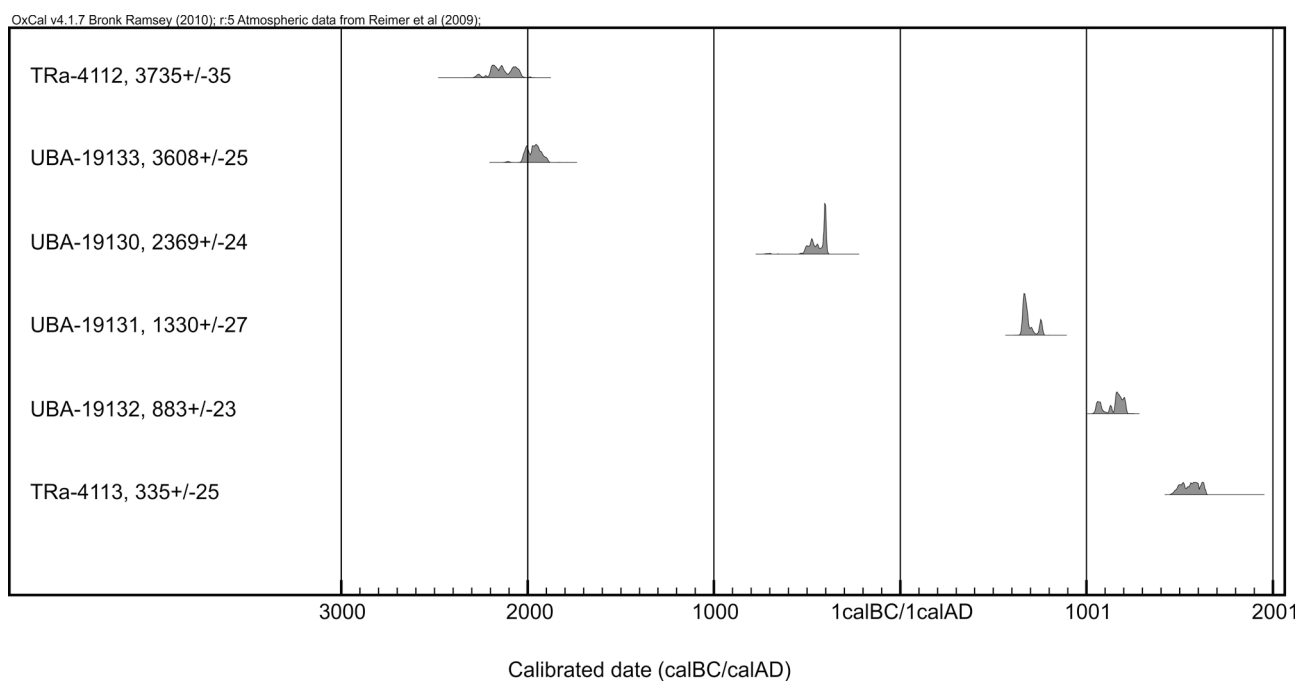

Figur 13.29. Utbredelse av ulike funnkategorier på Gunnarsrød 6b.

Figure 13.29. Various artifact types from Gunnarsrød 6b. (a) Crazed flint, (b) drills, scrapers and knives, (c) axes (red cross-circle), grinding slabs and sandstone knives.

Rute/kontekst	Datert materiale	BP (ukalibrert)	f./e.Kr. (kalibrert) 2 sigma	Lab.ref.
Gunnarsrød 6a				
MP 2437, struktur 600	kull, bjørk og ask	3735 ± 35	2278–2031 f.Kr.	TRa-4112
MP 1553, kullag i lag 4 i østlig profilbenk, 35 cm fra toppen.	kull, bjørk	2369 ± 24	514–392 f.Kr.	UBA-19130
Såldede masser, 965x46y, lag 4	kull, hasselnøttskall	1330 ± 27	649–769 e.Kr.	UBA-19131
Såldede masser, 969x49ySØ, lag 3.	kull, hasselnøttskall	883 ± 23	1046–1219 e.Kr.	UBA-19132
Gunnarsrød 6b				
P1762, struktur 1313	kull, furu	335 ± 25	1479–1640 e.Kr.	TRa-4113
P1764, såldede masser fra 917x626y/916x626y, lag 5	kull, hasselnøttskall	3608 ± 25	2030–1897 f.Kr.	UBA-19133

Figur 13.30. C14-dateringer fra Gunnarsrød 6.
Figure 13.30. Radiocarbon datings from Gunnarsrød 6.

Figur 13.31. OxCal diagram som viser C14-dateringer ved Gunnarsrød 6.
Figure 13.31. OxCal diagramme showing the C14 dates.

som åkermark. Funn av et keramikkskår, fragmenter av et klebersteinskar og mange funn fra 1500-tallet og framover tyder på det samme.

Strandlinjedatering

Gunnarsrød 6a ligger på 45–46 moh., mens Gunnarsrød 6b ligger på 46–46,5 moh. Den lokale strandlinjekurven gir boplassen en datering til ca. 6400–6000 f.Kr. Den siste delen av mellommesolittisk tid utgjør dermed den bakre dateringsgrensen for strandbundet bosetning på Gunnarsrød 6. Ettersom strandlinjedateringen ligger nær periodes skillet mellom mellommesolitikum og seinmesolitikum (nøstvetfasen), kan det bli aktuelt å diskutere faseinndelingen med bakgrunn i funnsammensetningen på Gunnarsrød 6. En mulighet er at periodes skillet mellom mellommesolitikum og seinmesolitikum skal trekkes litt lenger fram i tid.

Typologisk datering – overgangen mellom fase 2 og fase 3

Tidligere forskning har forsøkt å kartlegge typologiske særtrekk som skiller fase 2 (mellommolitikum) fra fase 3 (nøstvetfasen; Ballin 1999a, 1999b; Jaksland 2001; Kindgren og Åhrberg 1999; Mikkelsen 1975b). Ettersom det finnes få faglig undersøkte boplasser fra denne overgangsfasen, blir Gunnarsrød 6 en viktig lokalitet. Foreløpig mangler gode og inngående beskrivelser av artefaktinventaret fra perioden. I det følgende vil flintmaterialet bli presentert først.

Det er registrert fire diagnostiske og typesikre koniske mikroflekkkjerner på Gunnarsrød 6. En er funnet på Gunnarsrød 6a og tre på 6b. I tillegg finnes noen få plattformavslag. De koniske mikroflekkkjernene er små, trolig på siste stadium i en lengre reduksjonssekvens, og de har fasetterte plattformer. Fasettering skyldes vedlikehold av plattform og plattformvinkel. Konseptet for mikroflekkeproduksjon fra koniske kjerner er godt kjent og dokumentert fra den mellommesolittiske perioden (fase 2; Ballin 1999b; M. Sørensen et al. 2013). Den kjernekategori som dominerer på Gunnarsrød 6, er bipolar kjerne. Det er funnet elleve stykker på 6a og syv på 6b. Jaksland (2001:35) har foreslått at andelen bipolare kjerner øker kraftig mot slutten av mellommesolitikum. Gunnarsrød 6 kan være med på å bekrefte en slik antakelse. I forhold til kjernematerialet minner funnene fra Gunnarsrød 6 mye om tendensen som ble observert på Langangen Vestgård 1, som entydig er datert til siste del av mellommesolitikum (se Melvold og Eigeland, kap. 12, dette bind). Langangen Vestgård 1 har en høy andel bipolare

kjerner, men også et tydelig innslag av flekke- og mikroflekkeproduksjon fra koniske kjerner.

Videre er det klassifisert tre atypiske håndtakskjerner på Gunnarsrød 6. Håndtakskjerne er i utgangspunktet en kategori som definerer nøstvetfasen (Ballin 1999b; Jaksland 2001; Kindgren og Åhrberg 1999). I dette tilfellet er kjernene definert som håndtakskjerner fordi de har en avlang plattform og mikroflekkene er slått av fra én side, og ikke rundt hele omkretsen som for koniske kjerner, se figur 13.7d-e-f (Helskog et al. 1976:19). Disse kan imidlertid verken rent morfologisk eller teknologisk sammenlignes med de standardiserte håndtakskjernene som blir introdusert i nøstvetfasen. Gunnarsrød 6 har et mindre innslag av mikroflekkkjerner som ikke er typebestemt. Det er mulig de atypiske håndtakskjernene er opphuggede og/eller mislykkede kjerner som var tiltenkt en konisk form.

Det finnes ikke mikrolitter eller mikrostikler i materialet fra Gunnarsrød 6. Kategoriene er vanlige på boplasser som dateres til tidligere faser av mellommesolitikum. Langangen Vestgård 1 hadde heller ikke innslag av disse artefaktene (se Melvold og Eigeland, kap. 12, dette bind). Fravær av mikrolitter, da særlig skjeventrekantmikrolitter, har også vært påpekt som et trekk ved siste del av mellommesolitikum (Ballin 1999b; Jaksland 2001). Gunnarsrød 6 har samtidig en overvekt av mikroflekker (ca. 90 prosent) kontra flekker og smalflekker. Jaksland (2001:32–33) mener at andelen mikroflekker øker gjennom fase 2 og videre inn i fase 3. Gunnarsrød 6 kan være en representant for utviklingen mot en mer entydig mikroflekkeproduksjon.

Denne utviklingen gjenspeiles til dels også i redskapsinventaret, hvor mange bor og skrapere er laget på avslag og fragmenter, noe som kan tyde på at det har vært færre flekker tilgjengelige for redskapsproduksjon. Det er imidlertid klassifisert ni flekkebor, seks på 6a og tre på 6b. Flekkebor regnes som diagnostisk for mellommesolitikum (Jaksland 2001:35). Det finnes også seks relativt kraftige bor med trekantet tverrsnitt, som det er mer vanlig å finne i nøstvetfasen. To av disse er imidlertid laget på flekker, og ikke avslag, som er typisk for nøstvetfasen. To av knivene på Gunnarsrød 6b (se fig. 15) ville innenfor svensk steinalderforskning ha blitt klassifisert som typiske segmentkniver, som er en diagnostisk knivkategori fra lithultfasen, som tilsvarer norsk nøstvetfase (Kindgren og Åhrberg 1999). Segmentknivene er laget på avslag. Knivene fra Gunnarsrød 6b er laget på flekker. Tradisjonen med å lage redskaper på flekker, som er vanlig i

mellommolitikum, synes å være holdt i hevd til en viss grad på Gunnarsrød 6. Bor er den dominerende redskapskategorien, med til sammen 26 stykker. Bor dominerte også i det sekundærbearbeidede materialet fra Langangen Vestgård 1.

For bergart er introduksjonen av nøstvetøkser nevnt som et sentralt skille mellom fase 2 og fase 3 (Kindgren og Åhrberg 1999; Mikkelsen 1975b). På Gunnarsrød 6a finnes det to mulige nakkefragmenter som har et lignende tverrsnitt som nøstvetøkser, men det er høyst usikkert om de kan defineres som denne typen. Øksefragmentene kan derfor ikke brukes videre i den kronologiske diskusjonen. En øks med et utpreget D-formet tverrsnitt er funnet på 6b. Denne typen er tidligere blitt datert til midterste del av nøstvetfasen (Mikkelsen 1975a:67). Ettersom det er en naturlig bruddflate som er brukt som øksens underside, er det vanskelig å hevde at det D-formede tverrsnittet var intensjonelt. En påstand om tilknytning til nøstvetfasen synes derfor svakt belagt. Gunnarsrød 6 domineres av trinnøkser, som er den vanligst forekommende øksetypen i mellommolitikum, men typen ser ut til å fortsette inn til ca. midt i nøstvetfasen.

Slipeplater av sandstein og bergart og sandsteinskriver blir regnet som ledeartefakter for nøstvetfasen. Både Gunnarsrød 6a og 6b har et betydelig innslag av sandsteinskriver og noen få eksemplarer av slipeplater. Langangen Vestgård 1 har også et lignende innslag. Det betyr sannsynligvis at disse to artefaktkategoriene introduseres og blir vanlige i løpet av mellommolitikum og øker i antall i siste del av fasen.

Lokaliteten har videre et mindre innslag av andre råstoff, som bergkrystall, kvarts og kvartsitt. Jakslund (2001) mener at bruk av bergart og andre råstoff tilter i løpet av mellommolitikum. Gunnarsrød 6 passer inn i et slikt bilde. For bergkrystall og kvartsitt er det dokumentert mikroflekkeproduksjon. Av bergkrystall er det funnet en typesikker konisk kjerne. Kjernen er ikke laget på en naturlig bergkrystall, som har en konisk form fra naturens side. Kjernen føyer seg dermed inn i konseptet for mikroflekkeproduksjon fra intensjonelt tildannede kjerner med konisk form, som ble registrert for flint.

Rent typologisk kan Gunnarsrød 6 dateres til siste del av mellommolitikum. Både de atypiske håndtakskjernene og de to mulige eksemplarene av nøstvetøkser er for usikre til å hevde at artefaktene kan assosieres med nøstvetfasen på godt grunnlag. For øvrig synes boplassmaterialet å skille seg fra det som blir funnet på lokaliteter fra tidligere faser av mellommolitikum. Gunnarsrød 6 kan, i likhet med

Langangen Vestgård 1, være med på å utbygge en ny typologi for sluttfasen av mellommolitikum.

TOLKNING AV LOKALITETEN SETT I LYS AV FUNN, STRUKTURER OG AKTIVITETSOMRÅDER

Den typologiske diskusjonen gav ikke grunnlag for å argumentere for en kronologisk forskjell mellom bosetningsflatene. Når det gjelder funnsammensetningen, kan det noteres at det er betydelig mer flint på 6b enn på 6a. Materialet på 6a er i høyere grad varmepåvirket. 6b gir inntrykk av å ha vært et område hvor redskaper ble tilvirket, med bakgrunn i den store mengden med avfallsmateriale, antall kjerner, mikroflekker og en lav andel økser. 6a virker derimot mer som et område hvor redskaper har vært brukt, med en høy andel økser, bor, skrapere, sandsteinskriver og slipeplater/slipesteiner. Det er derfor mulig å hevde at 6a og 6b kan være samtidige boplassflater som har hatt ulik aktivitet. I så fall har 6a ligget nærmest den samtidige stranden.

Jakslund (2001:99) mener at man ut fra funntetthet kan si noe om varighet på oppholdet og antall besøk. Dette forutsetter at man i materialet kan identifisere ulike aktivitetsområder. Deresom området har vært besøkt gjentatte ganger, vil spredningen av artefakter være mer tilfeldig enn det som vil inntreffe ved et enkeltstående besøk. På Gunnarsrød 6 er det enkelte trekk som kan indikere en organisering av boplassen. Samtidig kan den høye andelen avfall i flint, bergart og andre råstoff gi et inntrykk av at boplassen har vært i bruk over lengre perioder og sannsynligvis i flere omganger. I så henseende representerer Gunnarsrød 6 et fastere områdetilknyttet bosetningsmønster enn det vi kjenner fra tidligere perioder. Gunnarsrød 6 minner dermed om seinmesolitisk lokaliteter fra Oslofjord-området, der større kystboplasser er blitt brukt over lengre tid, og hvor utnyttelsen av marine ressurser ser ut til å ha vært grunnlaget for boplassene (Jakslund 2001:116; Mansrud 2008:265).

Ifølge Jakslund (2001:21) ser man en økende bruk av lokalt råstoff i redskapstilvirkningen i løpet av mesolitikum. Den tiltakende regionaliseringen forklarer han med et gradvis skifte fra høy mobilitet til en mer fast eller områdetilknyttet boform. Gunnarsrød 6 kan tolkes innenfor et slikt rammeverk. Den høye bergartsandelen i materialet viser til en stor økseproduksjon, hvor det høyst sannsynlig er lokal bergart som er brukt, selv om det er noe variasjon i materialbruken. Én tolkning er at boplasser med mange økser er et tegn på en mer stedbundet bosetningsstrategi. Tanken bak dette resonnetet

er at øksekonsentrasjonene skyldes at topografisk avgrensede områder er brukt mer permanent av en bestemt sosial gruppe over lengre tid. Dette resulterer i at flere økser samles på ett og samme sted. På Gunnarsrød 6 er det funnet til sammen 23 bergartsøkser, noe som føyer lokaliteten til gruppen boplasser med mange bergartsøkser. For framtidig forskning vil det bli relevant å undersøke disse øksene for å få bedre innsikt i utviklingen av en lokal tradisjon for øksetilvirkning i forbindelse med økonomi og bosetningsstrategi.

GUNNARSRØD 6 – A SITE FROM THE TRANSITION BETWEEN MIDDLE AND LATE MESOLITHIC

The site was situated on former agricultural land on a terrace facing west, on a rather steep hillside, 44–47 m.a.s.l.; see figure 1. 142 square meters were excavated, and a total of 11,755 lithic artifacts were collected. The finds consist of 61% flint and 36% volcanic rock, the latter being mostly debris from stone-axe production.

The shoreline displacement curve dates the site to the transition between the Middle Mesolithic (phase 2 / Tørkop phase) and the Late Mesolithic (phase 3 / Nøstvet phase), BC 6400–6100. This transition has been dated to BC 6400 (e.g. Jakslund 2001:27ff). Typologically, the finds are consistent with this date. Some of the artifacts discussed from Gunnarsrød 6 are pecked round-butteted stone axes/adzes of volcanic rock. Microliths are characteristic artifacts of the Middle Mesolithic; no microliths have been found at Gunnarsrød 6. Conical microblade cores are the oldest type, while handled cores are considered younger. Both appear at Gunnarsrød 6. The handle cores identified are atypical. A type of flint knife typical of the Late Mesolithic appears at Gunnarsrød 6. Knives and grinding slabs of sandstone are also considered typical of the Late Mesolithic and appear on Gunnarsrød 6. The lithic material therefore confirms the dating of the site to the transition between the Middle and the Late Mesolithic.

None of the features found at the site could be dated to the Mesolithic.

Based on the distribution of finds, the site was divided into two excavation units. The northernmost unit was called 6a and the southernmost 6b (fig. 1). The units could be parts of either one settlement or

two chronologically separate settlements. As the 6b unit is situated one meter higher than 6a, the latter interpretation is plausible. This could mean that 6b was a few hundred years older than 6a. However, 6a and 6b have a uniform typology, and no radiocarbon dates exist to confirm or reject the two possible interpretations. At 6a, the soil was investigated in one trench perpendicular to the shore during the settlement. The investigation was carried out by Johan Linderholm, Environmental Archaeology Laboratory (MAL), University of Umeå. The result estimated that the shore stood at 44.2 m.a.s.l. at the time of settlement. A similar investigation was not carried out at Gunnarsrød 6b.

From the Late Mesolithic, sites with a large number of stone axes have been identified in the Oslofjord area. These sites have been discussed in relation to the hypothesis stating that social groups throughout the Mesolithic successively became more tied to one limited and relatively small territory. According to this hypothesis, sites with a large number of axes indicate a central place within these territories. At Gunnarsrød 6, 23 stone axes were found. Langangen Vestgård 1, a nearby site dated to late in the Middle Mesolithic, had 42 stone axes. By comparison, older sites have few stone axes in their assemblage. Thus, Gunnarsrød 6 can be regarded as one of the early representatives of sites with a large number of stone axes. This site can thereby be used to show the connection between social groups and territory at least late in the Middle Mesolithic.

Four radiocarbon datings have been carried out on charcoal from Gunnarsrød 6a and two from 6b. None of the radiocarbon dates agrees with the shoreline or the typological dating of the site. This can be explained by human activity in the area during later periods. The earliest radiocarbon dating is to about BC 2100. From surrounding sites, there exist finds of about the same age: one arrowhead from Gunnarsrød 8 (ch. 11) and one fragment of a flint sickle from Gunnarsrød 5 (vol. 2, ch. 9). At this time, Gunnarsrød 6 was not shore-bound, and most likely, agricultural activity was carried out at the site. A few shards of Late Prehistoric pottery were found during excavation; they could be seen in connection with the radiocarbon datings to the Iron Age. Quite a lot of artifacts from historic times, later than AD 1000, were also found. They were interpreted as being deposited at the site mixed with manure. The continuity of landscape use demonstrates that Gunnarsrød 6 was utilized for agriculture from the Late Neolithic and onwards.